ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԸՍՏ

ՄԱՐԿՈՍԻ

20036

8 f

ԱՒԵՏԱՐԱՆ

ԸՍՏ

ՄԱՐԿՈՍԻ

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԲՆԱԳՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԱԾ

ՆՈՐ ԵՕՐՔ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

1869

[Arm. Mark.]

20036

ՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ
33489

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ԸՍՏ ՄԱՐԿՈՍԻ

ԳԼՈՒԽ Ա

1 Աստուծոյ Որդւոյն Յիսուս Քրիս-
տոսի աւետարանին սկիզբը :
2 Ինչպէս որ մարգարէից մէջ գրուած
է . Ահա ես իմ դեսպանս կը ղըր-
կեմ քու երեսիդ առջեւէն , որ քու
ճամբադ պիտի պատրաստէ քու
3 առջեւդ : Անապատի մէջ կան-
չողին ձայնը . Տէրոջը ճամբան
պատրաստեցէ՛ք , անոր շաւիղները
4 շիտկեցէ՛ք . Յովհաննէս անապա-
տին մէջ կը մկրտէր , և ապաշխա-
րութեան մկրտութիւն կը քարո-
զէր՝ մեղքերու թողութեան հա-
5 մար : Եւ բոլոր Հրէաստանի
երկիրը՝ ու Երուսաղէմացիք կ'եր-
թային անոր , ու ամէնքը կը մկր-
տուէին անկէ Յորդանան գետին
մէջ՝ մեղքերնին խոստովանելով :
6 Եւ Յովհաննէս հագեր էր ուղտի
մազ , և իր մէջքը կաշիէ գօտի .
ու իր կերակուրը մարախ ու վայ-
7 րենի մեղր էր : Եւ կը քարոզէր
ու կ'ըսէր . Իմ ետեւէս ինծմէ զօ-
րաւորը կու գայ , որ ես արժանի
չեմ ծռելու՝ ու անոր կօշիկներուն
8 կապերը արձըկելու : Ես ձեզ ջը-
րով մկրտեցի , բայց անիկայ ձեզ
Սուրբ Հոգիով պիտի մկրտէ :
9 Ու եղաւ որ՝ այն օրերը Յիսուս
Գալիլեայի Նազարէթէն եկաւ , ու
Յովհաննէսէն մկրտուեցաւ Յոր-
10 դանանու մէջ : Եւ շուտ մը ջու-
րէն ելլելուն պէս՝ երկինքը բացուած
տեսաւ , և Հոգին աղաւնիի պէս՝
11 որ իր վրայ կ'իջնէր : Եւ ձայն մը
եկաւ երկինքէն՝ որ կ'ըսէր . Դուն
ես իմ սիրելի Որդիս , որուն հաւ-
ներ եմ :

Եւ շուտ մը Հոգին անապատը 12
հանեց զանիկայ : Ու քառասուն օր 13
հոն էր անապատին մէջ՝ Սատա-
նայէն փորձուած . և գազաններու
հետ էր , ու հրեշտակները իրեն
սպասաւորութիւն կ'ընէին :

Եւ Յովհաննէսին մատնուելէն 14
ետեւ՝ Յիսուս Գալիլեա եկաւ , Աս-
տուծոյ արքայութեան աւետարանը
կը քարոզէր՝ ու կ'ըսէր , Թէ ժա-
մանակը լրացած է , և Աստուծոյ 15
թագաւորութիւնը մօտեցած է .
ապաշխարեցէ՛ք՝ ու աւետարանին
հաւատացէ՛ք :

Երբոր Գալիլեացւոց ծովուն քո- 16
վէրը կը պտըտէր , տեսաւ Սիմոնը՝
ու Սիմոնին եղբայրը Անդրէասը՝
ծովը ուռկան ձգած , ինչու որ ձըկ-
նորս էին : Եւ Յիսուս ըսաւ ա- 17
նոնց . Իմ ետեւէս եկէք , ու ես
ձեզ ընեմ որ մարդու որսորդ ըլ-
լաք : Անոնք ալ շուտ մը իրենց 18
ուռկանները թողուցին , ու անոր
ետեւէն գացին : Եւ անկէ քիչ մը 19
առաջ երթալով՝ տեսաւ Զեբե-
դեան Յակոբոսը ու անոր եղբայրը
Յովհաննէսը , որ անոնք ալ նա-
ւին մէջ ուռկանները կը կարկը-
տէին . Եւ շուտ մը զանոնք կան- 20
չեց . անոնք ալ իրենց հայրը Զե-
բեդէոսը վարձկաններուն հետ նա-
ւին մէջ ձգելով , անոր ետեւէն
գացին :

Ու մտան Կափառնայում . և 21
իսկոյն շաբաթ օրը ժողովարանը
մտնելով՝ կը սորվեցնէր : Եւ կը 22
զարմանային անոր վարդապետու-
թեանը վրայ , ինչու որ իշխանու-
թիւն ունեցողի մը պէս կը սորվե-
ցնէր անոնց , ու չէ թէ դպիրնե-

23 րուն պէս ։ Եւ անոնց ժողովարա֊
նին մէջ մարդ մը կար, որ պիղծ
ոգի ունէր իր ներսի դին, որ աղա֊
24 ղակեց՝ ըսելով․ Թո՛ղ տուր,
դուն մեզի հետ ի՞նչ բան ունիս՝
Յիսուս Նազովրեցի․ միթէ մեզ
կորսնցնելո՞ւ եկար․ գիտեմ քեզ՝
25 ով ես, Աստուծոյ Սուրբը ։ Եւ
Յիսուս սաստեց անոր՝ ըսելով․
26 Պապանձէ՛ ու ել անկէ ։ Եւ
պիղծ ոգին սաստիկ ցնցեց զանի֊
կայ, ու մեծ ձայնով մը աղաղա֊
27 կեց, ու անկէ ելաւ ։ Եւ ամէնքը
զարմացան, անանկ որ իրարու հար֊
ցուփորձ կ՚ընէին՝ ու կ՚ըսէին․ Աս
ի՞նչ է․ ի՞նչ նոր վարդապետու֊
թիւն է աս, որ իշխանութիւնով
պիղծ ոգիներուն ալ կը հրամայէ,
28 ու իրեն կը հնազանդին ։ Եւ շուտ
մը իր համբաւը Գալիլեացւոց ամէն
կողմերը ելաւ ։
29 Եւ շուտ մը ժողովարանէն ելնե֊
լով՝ Սիմոնին ու Անդրէասին տունը
մտան՝ Յակոբոսին և Յովհաննէսին
30 հետ ։ Ու Սիմոնին զոքանչը ջեր֊
մէ բռնուած պառկած էր, և շուտ
31 մը անոր համար ըսին իրեն ։ Ու
Յիսուս մօտեցաւ անոր ձեռքէն բռ֊
նեց՝ վերցուց անիկայ․ և իսկոյն
ջերմը թող տուաւ զանիկայ, ու
անոնց սպասաւորութիւն կ՚ընէր ։
32 Ու երբոր իրիկուն եղաւ՝ արե֊
գակին մտած ատենը, բոլոր հի֊
ւանդները և դիւահարները իրեն
33 կը բերէին ։ Ու բոլոր քաղաքը
34 դուռը ժողվուեր էր ։ Եւ շատ
հիւանդներ կերպ կերպ ցաւերէն
բժշկեց, ու շատ դևեր հանեց․ ու
դևերուն խօսիլ չէր տար, ինչու որ
զինքը կը ճանչնային ։
35 Եւ առաւօտուն շատ կանուխ
ելնելով դեռ չլուսցած՝ ելաւ ու
գնաց անապատ տեղ մը, և հոն ա֊
36 ղօթք կ՚ընէր ։ Ու Սիմոն և իր
հետը եղողները գացին անոր ետևէն ։
37 Ու երբոր գտան զանիկայ՝ ըսին
անոր, Թէ Ամէնը քեզ կը փնտր֊
38 ռեն ։ Եւ ըսաւ անոնց․ Եկէ՛ք
երթանք մերձակայ գիւղաքաղաք֊
ները, որ հոն ալ քարոզեմ․
քանզի աս բանիս համար ելեր եմ ։

Եւ անոնց ժողովարաններուն մէջը 39
կը քարոզէր բոլոր Գալիլեայի մէջ,
ու դևեր կը հանէր ։
Մէկ բորոտ մը եկաւ անոր՝ կ՚ա֊ 40
ղաչէր, ծունկ կը չոքէր՝ ու կ՚ըսէր
անոր․ Թէ որ ուզես, կրնաս զիս
մաքրել ։ Եւ Յիսուս խղճալով՝ 41
ձեռքը երկընցուց, դպաւ անոր՝ ու
ըսաւ անոր․ Կ՚ուզեմ՝ մաքրուէ ։
Ու երբոր աս ըսաւ անոր, շուտ մը 42
բորոտութիւնը անկէ գնաց, ու
մաքրուեցաւ ։ Եւ սաստիկ պա֊ 43
տուէր տալով անոր՝ շուտ մը դուրս
հանեց անիկայ, ու ըսաւ անոր․
Զգո՛յշ կեցիր՝ մէկուն բան մը չը֊ 44
սես․ հապա գնա՛ քեզ քահանային
ցուցուր, և տո՛ւր քու մաքրուե֊
լուդ ընծան, որ Մովսէս պատուի֊
րեց՝ անոնց վկայութիւն ըլլալու
համար ։ Բայց անիկայ ելնելով՝ 45
սկսաւ շատ հրատարակել, ու բա֊
նը տարածել, անանկ որ՝ ալ ինքը
չէր կրնար յայտնի կերպով քաղաք
մը մտնել․ հապա դուրսը անա֊
պատ տեղուանք էր, և ամէն կող֊
մերէն իրեն կու գային ։

ԳԼ․ Բ

Եւ նորէն Կափառնայում մտաւ 1
քանի մը օրէն ետև․ Ու լսուե֊ 2
ցաւ որ անիկայ տան մէջ է․ և
շուտով շատ մարդիկ ժողվուեցան,
անանկ որ՝ ալ տեղ չկար, ո՛չ ալ
դրանը քովերը․ ու կը խօսէր ա֊
նոնց Աստուծոյ խօսքը ։ Եւ կու 3
գային իրեն՝ չորս մարդով վերցուած
անդամալոյծ մը կը բերէին ։ Ու 4
երբոր բազմութենէն չէին կրնար
անոր մօտենալ, քակեցին տանը
յարկը՝ ուր որ Յիսուս էր, ու ծակ
մը բանալով՝ վար իջեցուցին մահի֊
ճը՝ որուն վրայ պառկած էր անդա֊
մալոյծը ։ Եւ Յիսուս անոնց 5
հաւատքը տեսնելով՝ ըսաւ անդա֊
մալոյծին․ Ո՛րդեակ՝ քու մեղքերդ
քեզի ներուած են ։ Ու դպիրներէն 6
մէկ քանիները կային՝ որ հոն նս֊
տեր էին, և իրենց սրտերուն մէջ կը
խորհէին՝ ըսելով․ Ի՞նչու համար 7
ասիկայ ասանկ հայհոյութիւններ
կը խօսի․ ո՞վ կրնայ մեղաց թո֊

ղութիւն տալ, բայց միայն Աս֊
8 տուած ։ Եւ Յիսուս իսկոյն իմա֊
նալով իր հոգիին մէջ՝ որ անոնք
այնպէս կը խորհին մէջերնին, ը֊
սաւ անոնց․ Ատ ի՞նչ կը խորհիք
9 սրտերնուդ մէջ ։ Ո՞րը աւելի դիւ֊
րին է, անդամալոյծին ըսել՝ Քու
մեղքերդ ներուած են, եթէ ըսել․
10 Ելի՛ր, մահիճդ ա՛ռ ու քալէ ։ Բայց
որպէս զի գիտնաք՝ թէ Որդին մար֊
դոյ իշխանութիւն ունի երկրի վը֊
րայ մեղքերու թողութիւն տալու,
11 (ըսաւ անդամալոյծին,) Քեզի
կ՚ըսեմ, Ելի՛ր, մահիճդ ա՛ռ ու
12 տո՛ւնդ գնա ։ Ան ալ շուտ մը
ելաւ, և իր մահիճը առնելով՝ ա֊
մենուն առջևը դուրս ելաւ, ա֊
նանկ որ ամէնքը ապշած մնացին,
և փառք տուին Աստուծոյ՝ ու ըսին,
թէ Ասանկ բան մը ամենևին տեսած
չէինք ։
13 Եւ ելաւ նորէն ծովեզերքը, ու
բոլոր ժողովուրդը իրեն կու գային,
14 և կը սորվեցնէր անոնց ։ Ու
երբոր կ՚անցնէր, տեսաւ Ղևի Ալ֊
փէոսեանը, որ մաքս ընդունելու
տեղը նստեր էր․ ու ըսաւ անոր․
Եկո՛ւր իմ ետևէս․ ան ալ ելաւ
15 անոր ետևէն գնաց ։ Ու եղաւ որ
երբոր սեղան նստած էր անոր տանը
մէջ, շատ մաքսաւորներ ու մեղա֊
ւորներ ալ սեղան նստած էին Յի֊
սուսի հետ ու անոր աշակերտներուն
հետ․ քանզի շատուոր էին, ու ա֊
16 նոր ետևէն գացին ։ Եւ դպիրները
ու փարիսեցիները երբոր տեսան՝
թէ անիկայ մաքսաւորներուն ու մե֊
ղաւորներուն հետ կ՚ուտէ, ըսին
անոր աշակերտներուն․ Ինչո՞ւ հա֊
մար մաքսաւորներուն ու մեղաւոր֊
ներուն հետ կ՚ուտէ ու կը խմէ ։
17 Եւ Յիսուս երբոր լսեց, ըսաւ ա֊
նոնց․ Առողջներուն բժիշկ պէտք
չէ՛, հապա հիւանդներուն․ ես ար֊
դարները կանչելու չեկայ, հապա
մեղաւորները ։
18 Եւ Յովհաննէսին աշակերտները
ու փարիսեցիները ծոմ կը պահէ֊
ին․ և եկան ու ըսին անոր․ Ին֊
չո՞ւ Յովհաննէսին ու փարիսեցի֊
ներուն աշակերտները ծոմ կը պա֊

հեն, ու քու աշակերտներդ ծոմ
չեն պահեր ։ Եւ Յիսուս ըսաւ 19
անոնց․ Միթէ կարելի՞ է որ
հարսնիքին տղաքը՝ քանի որ փեսան
իրենց հետն է, ծոմ պահեն․ ո՛ր֊
չափ ժամանակ որ փեսան իրենց
հետը ունին, կարելի չէ ծոմ պա֊
հել ։ Բայց օրեր պիտի գան՝ որ 20
երբ փեսան իրենցմէ վերցուի, հա֊
պա ան օրը ծոմ պիտի պահեն ։
Մէկը կարկըտան չձգեր նոր լաթի 21
կտոր մը հին հանդերձի վրայ․ թէ
չէ՝ ան նորը որ անոր լրութեանը
համար դրուած էր, հինէն կ՚առնէ,
ու պատռուածքը ալ աւելի գէշ
կ՚ըլլայ․ Ո՛չ ալ մէկը նոր գինին 22
հին տիկերու մէջ կը դնէ․ եթէ
ոչ՝ նոր գինին տիկերը կը պատռէ,
ու գինին կը թափի, և տիկերը
կը կորսնչին, հապա նոր գինին նոր
տիկերու մէջ դնելու է ։
Ու եղաւ որ շաբաթ օրը ինքը 23
արտերուն մէջէն կ՚անցնէր, և իր
աշակերտները որ կ՚երթային, սկը֊
սան ցորենի հասկեր փրցընել ։ Ու 24
փարիսեցիները ըսին իրեն․ Նայէ՛
շաբաթ օրը ի՞նչ կ՚ընեն, որ ար֊
ժան չէ ։ Ինքն ալ անոնց ըսաւ․ 25
Բնաւ չէ՞ք կարդացեր դուք Դաւի֊
թին ըրածը՝ երբոր պէտք ունեցաւ,
և անօթեցաւ ինքը՝ ու անոնք որ իր
հետն էին․ Ինչպէս մտաւ Աստու֊ 26
ծոյ տունը Աբիաթար քահանայա֊
պետին օրովը, և առաջաւորու֊
թեան հացերը կերաւ, ու տուաւ
անոնց ալ՝ որ իր հետն էին․ որ
մէկու մը օրինաւոր չէ ուտել, բայց
միայն քահանաներուն ։ Եւ ըսաւ 27
անոնց․ Շաբաթը մարդուն հա֊
մար եղաւ, ու չէ թէ մարդը շա֊
բաթին համար ։ Ուրեմն Որդին 28
մարդոյ շաբաթին ալ տէրն է ։

ԳԼ․ Գ

Եւ նորէն ժողովարանը մտաւ․ ու 1
հոն մարդ մը կար, որուն ձեռ֊
քը չորցած էր ։ Եւ իրեն կը 2
սպասէին՝ թէ արդեօք շաբաթ օրը
զանիկայ պիտի բժշկէ՞, որ իր վրա֊
յով ամբաստանութիւն ընեն ։ Եւ 3
ինքը ձեռքը չորցած մարդուն ը֊

4 սաւ․ Նշէր մէջտեղը կայնէ ։ Ու
ըսաւ անոնց․ Շաբաթ օրը բա֊
րի՞ք ընել արժան է, թէ չարիք
ընել․ հոգի մը ապրեցընե՞լ, թէ
մեռցընել․ բայց անոնք լուռ կե֊
5 ցան ։ Եւ Յիսուս բարկութեամբ
շուրջանակի անոնց վրայ նայելով՝
անոնց սրտերուն կուրութեանը հա֊
մար տրտմած, ըսաւ ան մարդուն․
Ձեռքդ երկընցո՛ւր․ ան ալ եր֊
կընցուց, և անոր ձեռքը ողջացաւ ։
6 Ու փարիսեցիները Հերովդէսեան֊
ներուն հետ մէկտեղ շուտ մը դուրս
ելլելով, անոր դէմ խորհուրդ կ'ը֊
նէին՝ թէ ինչպէս կորսընցընեն ա֊
նիկայ ։
7 Բայց Յիսուս իր աշակերտներովը
ծովեզերքը գնաց․ և շատ բազ֊
մութիւն անոր ետևէն գացին Գա֊
8 լիլեայէն, ու Հրէաստանէն, Եւ
Երուսաղեմէն, ու Եդովմէն և
Յորդանանու անդիի կողմէն, ու
անոնք որ Տիւրոսի ու Սիդոնի շըր֊
ջակայ տեղերէն էին, շատ բազմու֊
թիւն երբոր լսեցին ինչ որ կ'ընէր,
9 իրեն եկան ։ Եւ իր աշակերտնե֊
րուն ըսաւ որ նաւակ մը պատրաստ
կենայ իրեն համար՝ ժողովուրդին
բազմութեանը պատճառաւ, որ
10 զինքը չնեղեն ։ Քանզի շատերը
բժշկեց, անանկ որ ցաւ ունեցող֊
ները վրան կը դիզուէին որ իրեն
11 դպչին ։ Եւ պիղծ ոգիները երբոր
զինքը կը տեսնէին, կ'իյնային իր
առջևը, կը կանչուըռտէին ու կ'ը֊
12 սէին․ Դուն ես Աստուծոյ Որդին․
և ինքը սաստիկ կը յանդիմանէր
զանոնք, որ զինքը չյայտնեն ։
13 Եւ լեռը ելլելով, իր ուզածնե֊
րը իրեն կանչեց․ ու գացին անոր
14 քովը ։ Եւ տասներկու հոգի ը֊
րոշեց, որ իր հետը ըլլան, և որ
15 անոնք խրկէ քարոզել, Ու իշխա֊
նութիւն ունենալ ցաւերը բժշկե֊
16 լու, և դևերը հանելու ։ Ու Սի֊
17 մոնին անունը Պետրոս դրաւ․ Եւ
Զեբեդեան Յակոբոսին ու Յա֊
կոբոսին եղբօրը Յովհաննէսին՝ ա֊
նոնց անունները Բանէրեգէս դրաւ,
18 որ ըսել է՝ Որդիք որոտման․ Եւ
Անդրէասը, ու Փիլիպպոսը, և
Բարթուղիմէոսը, ու Մատթէոսը,
և Թովմասը, ու Աղփէոսեան Յա֊
կոբոսը, և Թադէոսը, ու Սիմոն
Կանանացին․ Եւ Յուդա Իսկա֊ 19
րիովտացին, որ նաև մատնեց զա֊
նիկայ ։
Տուն մը եկան, և նորէն ժողո֊ 20
վուրդը ժողվուեցաւ, անանկ որ
հաց ուտելու ալ ժամանակ չկրցան
գտնել ։ Ու երբոր իրենները լսե֊ 21
ցին, ելան որ զինքը բռնեն, քան֊
զի կ'ըսէին թէ խելռած է ։ Եւ 22
ան դպիրները որ Երուսաղեմէն ի֊
ջեր էին, կ'ըսէին, թէ Անոր
ներսի դին Բէեղզեբուղ կայ, և
դևերուն իշխանովը դևերը կը հա֊
նէ ։ Եւ իրեն կանչելով զանոնք, 23
առակներով կ'ըսէր անոնց․ Ի՞նչ֊
պէս կրնայ Սատանան Սատանայ
հանել ։ Ու թէ որ մէկ թագա֊ 24
ւորութիւն մը իրեն դէմ բաժնուի,
ան թագաւորութիւնը չկրնար կե֊
նալ ։ Եւ թէ որ տուն մը իրեն 25
դէմ բաժնուի, ան տունը չկրնար
կենալ, Ու թէ որ Սատանան իրեն 26
դէմ ելաւ՝ ու բաժնուած է, անի֊
կայ չկրնար կենալ, հապա անոր
վերջը հասած է ։ Մէկը չկրնար 27
զօրաւոր մարդու մը տունը մտնելով՝
անոր կարասիները յափշտակել,
թէ որ առաջ ան զօրաւոր մարդը
չկապէ, ու ետքը անոր տունը կո֊
ղոպտէ ։ Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, 28
որ Ամէն մեղքերը պիտի ներուին
մարդոց որդիներուն, և հայհոյու֊
թիւնները՝ որչափ որ հայհոյեն․
Բայց ով որ Հոգւոյն Սրբոյ դէմ 29
հայհոյէ, յաւիտեան թողութիւն
պիտի չունենայ․ հապա յաւիտե֊
նական դատաստանի պարտաւոր
պիտի ըլլայ ։ Վասն զի կ'ըսէին, 30
թէ Պիղծ ոգի կայ անոր ներսի
դին ։
Ետքը անոր մայրը ու եղբայր֊ 31
ները եկան, և դուրսը կայնելով՝
մարդ խրկեցին ու կը կանչէին զա֊
նիկայ ։ Եւ ժողովուրդը անոր բո֊ 32
լորտիքը նստեր էր․ ու իրեն ըսին
թէ, Ահա քու մայրդ ու եղբայր֊
ներդ դուրսը կայներ են՝ և քեզ
կ'ուզեն ։ Եւ անիկայ պատասխան 33

տուաւ անոնց՝ ու ըսաւ․ Ո՞վ է
34 իմ մայրս՝ կամ եղբայրներս ։ Ու
իր բոլորտիքը նստողներուն նայե֊
լով՝ ըսաւ․ Ահա իմ մայրս ու
35 իմ եղբայրներս․ Վասն զի ով որ
Աստուծոյ կամքը կը կատարէ, ա֊
նիկայ է իմ եղբայրս և քոյրս ու
մայրս ։

ԳԼ․ Դ

1 Դարձեալ սկսաւ սորվեցընել ծով֊
եզերքին վրայ․ և շատ ժո֊
ղովուրդ անոր քովը ժողվուեցաւ,
անանկ որ՝ ինքը նաւը մտաւ, ու
նստաւ ծովուն վրայ․ և բոլոր ժո֊
ղովուրդը ցամաքը ծովուն եզերքն
2 էր ։ Եւ անոնց շատ բաներ կը
սորվեցընէր առակներով, ու կ'ը֊
սէր անոնց իր վարդապետութեանը
3 մէջ․ Լսեցէ՛ք՝ ահա սերմ ցանողը
4 ելաւ որ սերմ ցանէ ։ Ու երբոր
կը ցանէր, մէկ քանին ճամբուն
քովը ինկաւ, և թռչունները եկան
5 ու կերան զանիկայ ։ Եւ ուրիշը
ինկաւ ապառաժուտ տեղի վրայ,
ուր որ շատ հող չկար․ և շուտ
մը բուսաւ, հողը խորունկութիւն
6 չունենալուն համար․ Սակայն ա֊
րևուն ծագած ատենը՝ այրեցաւ,
ու արմատ չունենալուն համար չոր֊
7 ցաւ ։ Եւ ուրիշը ինկաւ փուշերու
մէջ, և փուշերը ելան՝ ու խեղդե֊
ցին զանիկայ, ու պտուղ չտուաւ ։
8 Եւ ուրիշը ինկաւ աղէկ հողի մէջ,
ու պտուղ կու տար, որ ելաւ
ու մեծցաւ, և կը բերէր մէ֊
կուն տեղը երեսուն, ու մէկուն
տեղը վաթսուն, և մէկուն տեղը
9 հարիւր ։ Ու կ'ըսէր․ Ան որ լսե֊
լու ականջ ունի, թող լսէ ։
10 Ու երբոր առանձին էր, իր քո֊
վը եղողները՝ տասներկուքին հետ
մէկտեղ՝ հարցուցին իրեն ան առա֊
11 կը ։ Եւ ըսաւ անոնց․ Ձեզի
տրուած է գիտնալ Աստուծոյ թա֊
գաւորութեանը խորհուրդը, բայց
անոնց՝ որ դուրսէն են, ամէն բան
12 առակներով կ'ըլլայ․ Որ տեսնելով
տեսնեն՝ ու չտեսնեն, և լսելով
լսեն՝ ու չիմանան․ որ չըլլայ թէ
դարձի գան, և իրենց մեղացը թո֊
ղութիւն ըլլայ ։ Ու ըսաւ անոնց․ 13
Աս առակը չէ՞ք գիտեր․ ուրեմն
ի՞նչպէս պիտի գիտնաք ամէն ա֊
ռակները ։ Սերմ ցանողը խօսքը 14
կը ցանէ ։ Եւ ճամբուն քովինե֊ 15
ները անոնք են՝ որոնց մէջ խօսքը
կը ցանուի․ ու երբոր կը լսեն,
շուտ մը Սատանան կու գայ՝ և ա֊
նոնց սրտերուն մէջ ցանուած խօսքը
կը հանէ ։ Նոյնպէս ալ ապառա֊ 16
ժուտ տեղերու վրայ ցանուածները
անոնք են, որ երբոր կը լսեն խօս֊
քը՝ շուտ մը ուրախութեամբ կ'ըն֊
դունին զանիկայ․ Եւ իրենց մէջը 17
արմատ չունենալով՝ քիչ ժամանակ
կը տևեն․ ետքը երբոր նեղութիւն
կամ հալածանք ըլլայ խօսքին հա֊
մար, շուտ մը կը գայթակղին ։
Եւ փուշերուն մէջ ցանուածները 18
անոնք են՝ որ երբ խօսքը կը լսեն,
Աշխարհիս զբաղմունքները ու հա֊ 19
րստութեան խաբէութիւնները,
և ուրիշ բաներուն ցանկութիւն֊
ները մէջ մտնելով՝ խօսքը կը խեղ֊
դեն, ու կ'ըլլայ անպտուղ ։ Եւ ա֊ 20
ղէկ հողի մէջ ցանուածները անոնք
են, որ խօսքը կը լսեն՝ և կ'ընդու֊
նին, ու պտուղ կու տան՝ մէկուն
տեղը երեսուն, և մէկուն տեղը
վաթսուն, ու մէկուն տեղը հա֊
րիւր ։
Եւ ըսաւ անոնց․ Միթէ ճրագը 21
գրուանին կամ մահճին տա՞կը
դրուելու համար կու գայ․ չէ՞ որ
աշտանակին վրայ դրուելու համար ։
Ինչու որ ծածուկ բան մը չկայ, որ 22
պիտի չյայտնուի․ և գաղտուկ բան
մը չէ եղած՝ որ երևան պիտի չելլէ ։
Թէ որ մէկը լսելու ականջ ունի, 23
թող լսէ ։
Եւ ըսաւ անոնց․ Նայեցէ՛ք ինչ 24
կը լսէք․ ինչ չափով որ դուք կը
չափէք, նոյն չափովը պիտի չափուի
ձեզի․ և ձեզի՝ որ կը լսէք, պիտի
աւելնայ ։ Վասն զի ով որ ունի, 25
անոր պիտի տրուի․ և ով որ չու֊
նի, ունեցածն ալ անկէ պիտի
առնուի ։
Եւ կ'ըսէր․ Աստուծոյ թագա֊ 26
ւորութիւնը անանկ է, որպէս թէ
մէկ մարդ մը հողին մէջը սերմ

27 ձգէ , Ու քնանայ և արթննայ գի-
շեր ու ցորեկ , և սերմը բուսնի
ու մեծնայ , ու ինքը չգիտեր թէ
28 ինչպէս : Վասնզի հողը ինքնիրմէն
պտուղ կու տայ . առաջ խոտը ,
ետքը հասկը , անկէ ետև լեցուն
29 ցորենը հասկին մէջ : Ու երբոր
պտուղը հասուննայ , շուտ մը ման-
գաղը կը խրկէ , ինչու որ հունձքի
ատենը հասած է :
30 Նաև կ'ըսէր . Աստուծոյ թագա-
ւորութիւնը ի՞նչ բանի նմանցը-
նենք , կամ ի՞նչ առակով անիկայ
31 բաղդատենք : Մանանեխի հատին
նման է , որ հողի մէջ ցանուած
ատենը՝ երկրի վրայ եղած սերմե-
32 րուն ամէնէն պզտիկն է . Ու եր-
որ ցանուի , կը բուսնի , և ամէն
խոտեղէններէն ալ մեծ կ'ըլլայ ,
ու մեծ ճիւղեր կ'արձակէ , անանկ
որ երկնից թռչուններուն հերիք
կ'ըլլայ անոր շուքին տակը բնա-
կելու :
33 Նաև ատանկ շատ առակներով կը
խօսէր անոնց հետ խօսքը որչափ
34 որ կրնային մտիկ ընել . Ու առանց
առակի բան մը չէր խօսեր անոնց .
բայց առանձին իր աշակերտներուն
կը մեկնէր ամէնը :
35 Նաև նոյն օրը երբոր իրիկուն կ'ըլ-
լար , ըսաւ անոնց . Անդին ծովուն
36 մէկալ կողմը անցնինք : Անոնք
ալ ժողովուրդը թող տալով՝ ա-
ռին զինքը ինչպէս որ էր նաւուն
մէջ . և ուրիշ նաւակներ ալ կա-
37 յին անոր հետ : Ու հովի մեծ
փոթորիկ մը եղաւ , և ալիքները
նաւուն վրայ կու գային , անանկ
38 որ գրեթէ լեցուն էր : Ու ինքը
նաւուն ետևի կողմը բարձի վրայ
կը քնանար . արթնցուցին զանի-
կայ՝ և կ'ըսէին անոր . Վարդապետ՝
39 հոգ չէ՞ , որ կը կորսուինք : Ու
ելլելով՝ սաստեց հովին , և ծովուն
ըսաւ . Դադարէ՝ լուռ կեցիր . ու
հովը դադարեցաւ , և մեծ խաղա-
40 ղութիւն եղաւ : Ու ըսաւ անոնց .
Ինչո՞ւ ատանկ վախկոտ էք , ի՞նչ-
պէս կ'ըլլայ որ հաւատք չունիք :
Նաև անոնք խիստ վախցան , ու կ'ը-
սէին իրարու . Արդեօք ո՞վ է ասի-
կայ , որ հովը ու ծովը ասոր կը
հնազանդին :

ԳԼ. Ե

Նաև եկան ծովուն մէկալ կողմը 1
Գադարացւոց երկիրը : Ու 2
երբոր ինքը նաւէն ելաւ , գերեզ-
մաններէն ելած մարդ մը պատա-
հեցաւ իրեն , որ պիղծ ոգի ունէր .
Որ անոր բնակած տեղն ալ գերեզ- 3
մաններուն մէջն էր . ու շղթայով
ալ մէկը չէր կրնար զանիկայ կա-
պել . Որովհետև շատ անգամ 4
ոտնակապերով և շղթաներով կա-
պուեր էր , բայց անիկայ շղթաները
կտրեր , ու ոտնակապերը կոտրտեր
էր , և մէկը չէր կրնար զանիկայ
նուաճել . Նաև միշտ գիշեր ու ցո- 5
րեկ գերեզմաններուն մէջ ու լեռ-
ներուն մէջ կը կանչուըռտէր , ու
իր մարմինը քարերով կը ճեղքըռ-
տէր : Երբոր հեռուանց Յիսուսը 6
տեսաւ , վազեց ու երկրպագութիւն
ըրաւ անոր , Նաև մեծ ձայնով մը 7
աղաղակեց՝ ու ըսաւ . Դուն իմ
հետս ի՞նչ բան ունիս Յիսուս՝
Որդի Աստուծոյ բարձրելոյ . քեզ
Աստուծով կ'երդմնցընեմ , զիս մի՛
տանջեր : (Վասնզի կ'ըսէր անոր . 8
Պիղծ ոգի՛ ելիր ատ մարդէն :)
Նաև անոր հարցուց թէ՝ Անունդ 9
ի՞նչ է . ու ըսաւ անոր . Իմ ա-
նունս Լեգէոն է , ինչու որ մենք
շատուոր ենք : Նաև շատ կ'աղաչէին 10
անոր՝ որ զիրենք ան երկրէն դուրս
չխրկէ : Նաև հոն լեռանը մօտ խո- 11
զերու մեծ երամակ մը կար՝ որ կ'ա-
րածուէին : Ու բոլոր դևերը ա- 12
ղաչեցին անոր՝ ու ըսին . Մեզ
խոզերուն խրկէ , որ անոնց մէջը
մտնենք : Նաև Յիսուս շուտ մը 13
հրաման տուաւ անոնց . ու երբոր
պիղծ ոգիները ելան՝ խոզերուն մէջը
մտան . և երամակը գահավէժ տե-
ղէն ծովը վազեց , (երկու հազարի
չափ կային ,) ու ծովուն մէջը խեղ-
դուեցան : Նաև խոզարածները փա- 14
խան , ու պատմեցին քաղաքը ու
ագարակները . և մարդիկ ելան տես-
նելու՝ թէ ինչ բան է որ եղաւ :
Ու եկան Յիսուսին , և տեսան դի- 15

ւահարը՝ որ լեգէոն ունէր , որ հա-
գուած ու խելքը վրան եկած նստեր
16 էր , ու վախցան : Նաև անոնք որ
տեսեր էին , պատմեցին անոնց՝ թէ
ինչ եղաւ դիւահարին . նաև խո-
17 զերուն վրայով : Նաև սկսան ա-
ղաչել անոր , որ իրենց սահմաննե-
18 րէն երթայ : Ու երբոր անիկայ
նաւը մտաւ , դիւահարը կ'աղաչէր
19 անոր՝ որ հետը ըլլայ : Նաև Յի-
սուս թող չտուաւ անոր . հապա
ըսաւ անոր . Գնա՛ քու տունդ քու
ընտանիներուդ , ու պատմէ՛ անոնց
ինչ որ Տէրը քեզի ըրաւ , և ողոր-
20 մեցաւ քեզի : Ան ալ գնաց , և
սկսաւ Դեկապոլիսի մէջ քարոզել
ինչ որ Յիսուս իրեն ըրաւ . և ա-
մէնը կը զարմանային :
21 Ու երբոր Յիսուս նաւով նորէն
ծովուն մէկալ կողմը անցաւ , շատ
բազմութիւն ժողվուեցաւ անոր քո-
22 վը , և ինքը ծովեզերքն էր : Նաև
ահա ժողովրդապետներուն մէկը կու
գար , որուն անունը Յայրոս էր .
ու երբոր տեսաւ զանիկայ , անոր
23 ոտքը ինկաւ . Նաև շատ կ'աղաչէր
անոր՝ ու կ'ըսէր , թէ Իմ աղջիկս
մեռնելու մօտ է , որ գաս անոր վը-
րայ ձեռք դնես , որպէս զի ազատի ,
24 ու պիտի ապրի : Նաև գնաց անոր
հետ . ու շատ բազմութիւն իր
ետևէն կ'երթային՝ ու կը նեղէին
զինքը :
25 Նաև կնիկ մը՝ որ տասուերկու տա-
րի արիւնի տեռատեսութեան մէջ
26 էր , Ու խիստ վշտացած էր շատ
բժիշկներէն , և իր բոլոր ունեցա-
ծը վատներ էր , ու օգուտ մը չէր
գտեր , հապա ևս առաւել գայրա-
27 ցեր էր , Երբոր Յիսուսին վրայով
լսեց , ետևէն եկաւ բազմութեանը
մէջ , ու անոր հանդերձին դպաւ .
28 Վասնզի կ'ըսէր , Թէ որ միայն անոր
հանդերձներուն դպչիմ , պիտի
29 բժշկուիմ : Նաև շուտ մը իր ա-
րիւնին աղբիւրը ցամքեցաւ . ու իր
մարմնին մէջ իմացաւ՝ թէ տան-
30 ջանքէն բժշկուեցաւ : Նաև Յիսուս
շուտ մը գիտնալով իր անձին մէջ
ան զօրութիւնը՝ որ իրմէն ելաւ ,
դարձաւ բազմութեանը մէջ՝ ու ը-
սաւ . Ո՞վ դպաւ իմ հանդերձ-
ներուս : Նաև իր աշակերտները 31
ըսին իրեն . Կը տեսնես որ բազ-
մութիւնը քեզ կը նեղէ , ու կ'ը-
սե՞ս թէ՝ Ո՛վ ինծի դպաւ : Նաև 32
իր բոլորտիքը կը նայէր որ աս բա-
նը ընողը տեսնէ : Ու կնիկը վախ- 33
ցաւ՝ ու դողաց , ինչու որ գիտէր
թէ իրեն ինչ եղաւ . և եկաւ՝ անոր
առջևը ինկաւ , ու բոլոր բաները
շիտկէ շիտակ զրուցեց անոր : Նաև 34
Յիսուս ըսաւ անոր . Աղջիկ՝ քու
հաւատքդ քեզ բժշկեց . գնա՛ խա-
ղաղութեամբ , ու բժշկուած եղիր
քու տանջանքէդ :
Երբոր ինքը դեռ կը խօսէր , 35
ժողովրդապետին տունէն ոմանք ե-
կան՝ ու ըսին , թէ Աղջիկդ մեռաւ ,
ալ ինչո՞ւ վարդապետը կը յոգնե-
ցընես : Իսկ Յիսուս ըսուած խօս- 36
քը լսածին պէս՝ ժողովրդապետին
ըսաւ . Մի՛ վախնար , միայն թէ
հաւատա՛ : Նաև մէկը թող չտուաւ 37
իր հետը երթալու , բայց միայն
Պետրոսը ու Յակոբոսը և Յակո-
բոսին եղբայրը Յովհաննէսը : Ու 38
ժողովրդապետին տունը գալով՝ տե-
սաւ աղմուկ և սաստիկ լացողներ ու
աղաղակողներ : Նաև ներս մտնելով՝ 39
ըսաւ անոնց . Ինչո՞ւ խռովեր էք՝
ու կու լաք . մանուկը մեռած չէ ,
հապա կը քնանայ : Նաև ծաղր կ'ը- 40
նէին անիկայ . բայց ինքը ամէնը
դուրս հանելով՝ իր հետը առաւ
մանուկին հայրը ու մայրը՝ և անոնք
որ իր հետն էին , ու մտաւ հոն՝ ուր
որ մանուկը պառկած էր : Նաև 41
մանուկին ձեռքէն բռնելով՝ ըսաւ
անոր . Տալիթա՛ կո՛ւմի , որ կը
թարգմանուի , Աղջիկ՛ (քեզի կ'ը-
սեմ ,) ելի՛ր : Նաև իսկոյն աղջիկը 42
ոտք ելաւ , ու կը քալէր , ինչու որ
տասուերկու տարեկան էր . ու մեծ
ապշութեամբ ապշեցան : Նաև սաս- 43
տիկ պատուէր տուաւ անոնց՝ որ մէ-
կը չգիտնայ աս բանը . ու ըսաւ որ
անոր ուտելիք տան :

ԳԼ. Զ

Նաև անկէ ելլելով՝ եկաւ իր երկի- 1
րը , ու անոր աշակերտները իր

2 եկեղեն գային ։ Ու շաբաթ օրը
համնելուն՝ սկսաւ ժողովարանին մէջ
սորվեցընել ․ ու շատերը լսելով՝
կը զարմանային ու կ'ըսէին ․ Ասի-
կա ո՞ւսկից ունի աս բաները , կամ
աս ի՞նչ իմաստութիւն է որ անոր
տրուած է , որ ասանկ հրաշքներ
3 կ'ըլլան անոր ձեռքովը ։ Ասիկա
հիւսը չէ՞ , Մարիամին որդին , և
Յակոբոսին ու Յովսէսին և Յու-
դային ու Սիմոնին եղբայրը ․ ու
անոր քոյրերը հոս մեր քովը չե՞ն ․
և անոր վրայով կը գայթակղէին ։
4 Բայց Յիսուս ըսաւ անոնց ․ Մար-
գարէ մը անպատիւ չէ՝ բայց միայն
իր երկրին մէջ , ու իր ազգական-
5 ներուն , և իր տանը մէջ ։ Ու
չէր կրնար հոն մէկ հրաշք մըն ալ
ընել , միայն թէ քանի մը հի-
ւանդներու վրայ ձեռք դրաւ , ու
6 բժշկեց զանոնք ։ Ու անոնց ան-
հաւատութեանը վրայ կը զարմա-
նար ․ ու շրջակայ գեղերը պտըտե-
լով՝ կը սորվեցընէր ։
7 Ու իրեն կանչեց տասուերկուքը ․
ու սկսաւ երկու երկու խրկել զա-
նոնք , ու անոնց իշխանութիւն
8 տուաւ պիղծ ոգիներուն վրայ ։ Ու
պատուիրեց անոնց՝ որ ճամբու հա-
մար բան մը չառնեն , բայց միայն
գաւազան մը ․ ոչ տոպրակ , ոչ
հաց , ոչ սատակ գօտիներնուն մէջ ․
9 Հապա հողաթափ հագնին ․ և
Երկու հանդերձ մի՛ հագնիք՝ ըսաւ ։
10 Ու ըսաւ անոնց ․ Ո՛ր տուն որ
մտնէք , հո՛ն կեցէք մինչև որ անկէ
11 ելլէք ։ Ու անոնք որ ձեզ չեն ըն-
դունիր , ու ձեզի մտիկ չեն ըներ ,
երբոր անկէ կ'ելլէք , ոտքերնուդ-
տակի փոշին թօթվեցէ՛ք՝ անոնց
վկայութիւն ըլլալու համար ։ Ճըշ-
մարիտ կ'ըսեմ ձեզի ․ Սոդոմացւոց
ու Գոմորացւոց աւելի դիւրին պի-
տի ըլլայ դատաստանին օրը՝ քան
թէ ան քաղաքին ։
12 Ու անոնք ելլելով՝ կը քարոզէին ,
13 որ մարդիկ ապաշխարեն ։ Ու շատ
դևեր կը հանէին , ու շատ հիւանդ-
ներ եղով կ'օծէին՝ ու կը բժշկէին
զանոնք ։
14 Ու Հերովդէս թագաւորը լսեց ,
(ինչու որ անոր անունը յայտնի
եղաւ ,) ու կ'ըսէր , թէ Յովհան-
նէս մկրտիչը մեռելներէն յարու-
թիւն առեր է , ու անոր համար
հրաշքներ կ'ըլլան անով ։ Ուրիշ- 15
ները կ'ըսէին՝ թէ Եղիան է , ուրիշ-
ներն ալ կ'ըսէին՝ թէ Մարգարէ մըն
է , կամ մարգարէից մէկուն պէս ։
Բայց երբոր Հերովդէս լսեց , ը- 16
սաւ ․ Ասիկա Յովհաննէսն է՝ որուն
գլուխը ես կտրեցի ․ մեռելներէն
յարութիւն առեր է ։
Քանզի Հերովդէս ինքը մարդ 17
խրկեց՝ Յովհաննէսը բռնեց , ու
կապեց բանտը դրաւ՝ իր եղբօրը
Փիլիպպոսին կնկանը Հերովդիային
համար , ինչու որ իրեն կնիկ առեր
էր զանիկայ ։ Վասն զի Յովհան- 18
նէս Հերովդէսին կ'ըսէր ․ Քեզի
օրինաւոր չէ՛ քու եղբօրդ կնիկը
ունենալ ։ Ու Հերովդիա ոխ ու- 19
նէր անոր դէմ , ու կ'ուզէր անիկայ
մեռցընել , ու չէր կրնար ․ Ինչու 20
որ Հերովդէս կը վախնար Յովհան-
նէսէն , գիտնալով թէ անիկայ ար-
դար և սուրբ մարդ մըն է ․ և անոր
բերանը կը նայէր , ու անկէ լսելով՝
շատ բան կ'ընէր , և քաղցրու-
թեամբ անոր մտիկ կ'ընէր ։ Ու 21
երբոր դիպուկ օր մը եղաւ , որ
Հերովդէս իր ծննդեան օրը ընթրիք
կ'ընէր իր մեծամեծներուն և հազա-
րապետներուն՝ ու Գալիլեայի երևե-
լիներուն ․ Ու Հերովդիային աղ- 22
ջիկը հանդէսին ներսը մտնելով խա-
ղաց , ու հաճելի եղաւ Հերովդէ-
սին՝ և իր հետը նստողներուն ․
Թագաւորը ըսաւ աղջկանը ․ Խնդ-
րէ՛ ինծմէ ինչ որ կ'ուզես , ու
պիտի տամ քեզի ։ Ու անոր եր- 23
դում ըրաւ ըսելով ․ Ինչ որ դուն
ինծմէ խնդրես , պիտի տամ քեզի ,
մինչև թագաւորութեանս կէսը ։
Ու անիկայ դուրս ելլելով՝ իր մօրը 24
ըսաւ ․ Ի՞նչ ուզեմ ․ ան ալ ը-
սաւ ․ Յովհաննէս մկրտչին գլու-
խը ։ Ու շուտ մը արտորալով 25
թագաւորին քովը մտաւ՝ ու խնդ-
րեց՝ ըսելով ․ Կ'ուզեմ որ շուտով
սկուտեղի մը վրայ Յովհաննէս
մկրտչին գլուխը տաս ինծի ։ Ու 26

թագաւորը խիստ տրտմեցաւ ․
բայց երդումներուն համար՝ ու իր
հետը նստողներուն համար՝ չուզեց
27 որ անոր խնդիրքը մերժէ ։ Ու թա-
գաւորը իսկոյն դահիճ խրկեց , ու
հրաման ըրաւ անոր գլուխը բերե-
լու ․ ան ալ գնաց բանտին մէջ
28 գլխատեց զանիկայ ․ Ու սկուտեղով
մը բերաւ անոր գլուխը՝ ու տուաւ
աղջկանը , և աղջիկը զանիկայ իր
29 մօրը տուաւ ։ Ու անոր աշակերտ-
ները լսելով , եկան անոր մարմի-
նը վերցուցին , ու գերեզմանի մէջ
դրին ։
30 Ու առաքեալները Յիսուսին քո-
վը ժողվուեցան , ու պատմեցին
անոր՝ ամէն ինչ որ ըրին՝ և ինչ
31 որ սորվեցուցին ։ Ու անիկայ ը-
սաւ անոնց ․ Եկէ՛ք դուք առանձին՝
անապատ տեղ մը , և քիչ մը
հանգչեցէ՛ք ․ քանզի շատերը կային՝
որ կու գային ու կ'երթային ․ և
հաց ուտելու ալ ժամանակ չէին
32 ունենար ։ Ու նաւով անապատ
33 տեղ մը գացին առանձին ։ Ու
ժողովուրդները տեսան զանոնք որ
կ'երթային , և շատերը զանիկայ
ճանչցան , ու ոտքով բոլոր քա-
ղաքներէն հոն կը վազէին , և ա-
նոնցմէ առաջ համնելով՝ անոր քո-
34 վը ժողվուեցան ։ Ու Յիսուս երբ-
որ դուրս ելաւ , շատ ժողովուրդ
տեսնելով՝ խղճաց անոնց վրայ ․ ին-
չու որ հովիւ չունեցող ոչխարներու
պէս էին ․ և սկսաւ շատ բաներ
սորվեցընել անոնց ։
35 Ու երբոր ժամանակը շատ ու-
շացաւ , իր աշակերտները իրեն
եկան՝ ու ըսին ․ Հոս անապատ
տեղ մըն է , ու ժամանակը ու-
36 շացած է , Արձակէ՛ ժողովուրդները
որ երթան բոլորտիքի ագարակ-
ները ու գեղերը՝ ու իրենց հաց
գնեն , ինչու որ ուտելու բան
37 մը չունին ։ Բայց անիկայ պա-
տասխան տուաւ՝ ու ըսաւ անոնց ․
Դո՛ւք տուէք ատոնց որ ուտեն ։
Ու ըսին իրեն ․ Երթանք երկու
հարիւր դահեկանի հաց գնե՞նք՝
38 և տանք ատոնց որ ուտեն ։ Ըսաւ
անոնց ․ Քանի՞ նկանակ ունիք ,
գացէ՛ք նայեցէ՛ք ․ ու երբոր գիտ-
ցան՝ ըսին ․ Հինգ , ու երկու ձուկ ։
Ու հրաման ըրաւ անոնց՝ որ ամէնը 39
կանանչ խոտին վրայ գունդ գունդ
նստեցընեն ։ Ու դաս դաս նստան՝ 40
հարիւրական ու յիսունական ։ Ու 41
հինգ նկանակը ու երկու ձուկը
առաւ՝ ու դէպ 'ի երկինքը նայե-
լով , օրհնեց ․ և մանրեց նկանակ-
ները՝ ու տուաւ իր աշակերտնե-
րուն , որ անոնց առջևը դնեն ․ ու
երկու ձուկը ամէնուն ալ բաժնեց ։
Ու ամէնքը կերան ու կշտացան ․ 42
Ու տասուերկու կողով լեցուն՝ կը- 43
տորուանքները վերցուցին , և ձու-
կերէն ալ ։ Ու ան հացերէն ու- 44
տողները հինգ հազարի չափ էրիկ
մարդիկ էին ։
Ու շուտ մը իր աշակերտները 45
արտորցուց որ նաւը մտնեն , և իրմէ
առաջ մէկալ կողմը Բեթսայիդա
անցնին , մինչև որ ինքը ժողովուր-
դը արձակէ ։ Ու անոնցմէ զա- 46
տուելով՝ լեռը ելաւ աղօթք ընե-
լու ։ Ու երբոր իրիկուն եղաւ , 47
նաւը ծովուն մէջտեղն էր , ու ինքը
մինակ ցամաքն էր ։ Ու տեսաւ 48
անոնք որ կը տագնապէին հովէն՝
թի քաշելու ատենին , ինչու որ
հովը իրենց դէմ էր ․ և գիշերուան
չորրորդ պահուն ատենները՝ ծովուն
վրայ քալելով կու գայ անոնց , ու
կ'ուզէր անոնցմէ անցնիլ ։ Ա- 49
նոնք երբոր տեսան որ ծովուն վրայ
կը քալէր , կարծեցին թէ աչքի
երևոյթ բան մըն է , ու կանչուըռ-
տեցին ․ Քանզի ամէնքն ալ զանի- 50
կայ տեսան , ու խռովեցան ․ և
ինքը շուտ մը խօսեցաւ անոնց հետ՝
ու ըսաւ անոնց ․ Քա՛ջ եղէք՝ ես
եմ , մի՛ վախնաք ։ Ու նաւը ե- 51
լաւ անոնց քովը , ու հովը դադա-
րեցաւ ․ և անոնք միտքերնուն մէջ
չափէ դուրս ապշած էին՝ ու կը
զարմանային ։ Վասն զի հացին 52
վրայ եղած հրաշքը չիմացան ․ ինչու
որ սիրտերնին թմրած էր ։
Ու մէկալ կողմը անցնելով , 53
Գեննեսարեթի երկիրը հասան , և
նաւը տեղաւորեցին ։ Ու երբոր 54
նաւէն ելան , ան տեղի մարդիկը ճա-

55 կոյն ճանչցան զանիկայ • Ու ազդին
անդին վազելով բոլոր շրջակայ
տեղուանքը , սկսան մահիճներով
հիւանդները բերել՝ ուր որ կը լը-
56 սէին թէ հոն է ։ Ու ուր որ կը
մտնէր՝ գեղերը կամ քաղաքները
կամ ագարակները , հրապարակնե-
րուն մէջ կը դնէին հիւանդները ,
ու կ'աղաչէին իրեն՝ որ գոնէ իր
հանդերձին քղանցքին դպչին • և
որոնք որ դպան , բժշկուեցան ։

ԳԼ. Է

1 Ու իր քովը ժողվուեցան փարի-
սեցիները , ու դպիրներէն ո-
մանք՝ որ Երուսաղէմէն եկած էին ։
2 Ու երբոր տեսան որ անոր աշա-
կերտներէն ոմանք պիղծ՝ այսինքն
անլուայ ձեռքերով հաց կ'ուտէին ,
3 մեղադրեցին ։ Ինչու որ փարի-
սեցիները ու բոլոր Հրեաները մին-
չև որ աղէկ մը ձեռքերնին չլուան ,
հաց չեն ուտեր • քանզի ծերերուն
4 աւանդութիւնը կը բռնեն • Ու
շուկայէն եկած ատեննին՝ թէ որ չը-
լուացուին , չեն ուտեր • և ուրիշ
շատ բաներ կայ՝ որ ընդունած են
ու կը բռնեն , այսինքն գաւաթնե-
րու և փարչերու ու պղնձէ ամաննե-
րու և անկողիններու լուացմունք-
5 ներ ։ Ան ատենը փարիսեցիները
ու դպիրները հարցուցին անոր ,
թէ Ինչո՞ւ քու աշակերտներդ ծե-
րերուն աւանդութեանը պէս չեն
երթար , հապա անլուայ ձեռքերով
6 հաց կ'ուտեն ։ Ան ալ պատասխան
տուաւ՝ ու ըսաւ անոնց • Աղէկ
մարգարէութիւն ըրաւ Եսայի՝ ձեզի
կեղծաւորներուդ համար , ինչպէս
որ գրուած է • Աս ժողովուրդը
միայն շրթունքներովը զիս կը պա-
տուէ , բայց իրենց սիրտը հեռա-
7 ցած զատուած է ինծմէ • Ու պա-
րապ տեղը զիս կը պաշտեն , մարդոց
պատուիրած բաները իբրև վարդա-
8 պետութիւն սորվեցընելով ։ Վասն
զի Աստուծոյ պատուիրանքը թող
տալով՝ մարդոց աւանդութիւնը կը
բռնէք , ինչպէս՝ փարչերու և գա-
ւաթներու լուացմունքներ • և ա-
սոնց նման շատ ուրիշ բաներ կ'ը-
նէք ։ Ու ըսաւ անոնց • Աղէկ 9
կ'անարգէք Աստուծոյ պատուիրան-
քը , որ ձեր աւանդութիւնը պա-
հէք ։ Քանզի Մովսէս ըսաւ • 10
Քու հայրդ ու մայրդ պատուէ • և
Ո՛վ որ իր հայրը կամ մայրը ա-
նիծէ , մահով թող մեռնի ։ Բայց 11
դուք կ'ըսէք • Թէ որ մէկը իր հօրը
կամ մօրը ըսէ , Ան բանը որ ինծմէ
պիտի շահիս , Աստուծոյ կոր-
կորբան է , (որ ըսել է՝ ընծայ ,)
ազատ կ'ըլլայ անիկայ • Ու ալ թող 12
չէք տար անոր բան մը ընել իր
հօրը կամ իր մօրը ։ Ու Աստուծոյ 13
խօսքը կը խափանէք ձեր աւան-
դութիւնովը , որ կ'աւանդէք • և
ասոր նման շատ ուրիշ բաներ կ'ը-
նէք ։

Ու բոլոր ժողովուրդը իրեն կան- 14
չելով՝ ըսաւ անոնց • Լսեցէք ինծի
ամէնքդ՝ ու հասկըցէք ։ Բան մը 15
չկայ որ դուրսէն մարդուն ներսը
մտնէ , ու կարող ըլլայ զանիկայ
պղծելու • հապա ան բաները որ
անկէ կ'ելլեն , անոնք են որ մարդը
կը պղծեն ։ Ո՛վ որ լսելու ականջ 16
ունի , թող լսէ ։

Ու երբոր ան բազմութենէն զա- 17
տուելով՝ տուն մտաւ , իր աշա-
կերտները հարցուցին իրեն ան ա-
ռակին համար ։ Ու ըսաւ անոնց • 18
Դո՞ւք ալ ատանկ անմիտ էք • չէ՞ք
հասկընար թէ ամէն ինչ որ դուր-
սէն մարդուն ներսի դին կը մտնէ ,
չկրնար անիկայ պղծել • Վասն զի 19
չէ՛ թէ անոր սրտին մէջը կը մտնէ ,
հապա փորը , և արտաքնոցը կ'ել-
լէ , ու բոլոր կերածները կը մաք-
րէ ։ Ու կ'ըսէր թէ՝ Ինչ որ կ'ելլէ 20
մարդուն ներսէն , անիկայ կը պղծէ
մարդը ։ Ինչու որ ներսէն մարդոց 21
սրտէն կ'ելլեն չար խորհուրդները •
շնութիւններ , պոռնկութիւններ ,
Սպանութիւններ , գողութիւններ , 22
ագահութիւններ , չարութիւններ ,
նենգութիւն , գիճութիւն , չար
աչք , հայհոյութիւն , ամբարտա-
ւանութիւն , անզգամութիւն ։ Աս 23
բոլոր չար բաները ներսէն կ'ելլեն ,
ու կը պղծեն մարդը ։

Ու անկէ ելլելով՝ Տիւրոսի ու 24

Սիդոնի սահմանները գնաց • և
տուն մը մտնելով՝ չէր ուզեր որ
մէկուն յայտնուի , բայց չկրցաւ
25 ծածկուիլ • Քանզի կնիկ մը՝ որուն
աղջիկը պիղծ ոգի ունէր իր ներսի
դին , լսեց անոր վրայով , ու եկաւ՝
26 անոր ոտքը ինկաւ ։ Ու ան կնիկը
հեթանոս էր՝ ազգով Փիւնիկ Ասո-
րի , ու կ'աղաչէր անոր՝ որ դևը իր
27 աղջիկէն հանէ ։ Ու Յիսուս ըսաւ
անոր • Թո՛ղ տուր որ առաջ տը-
ղաքը կշտանան • քանզի աղէկ չէ
տղոցը հացը առնել , ու շուներուն
28 ձգել ։ Անիկայ պատասխան տուաւ՝
ու ըսաւ անոր • Այո՛ Տէր • Ինչու
որ շուներն ալ սեղանին տակը տը-
ղոցը փշրանքներէն կը կերակրուին ։
29 Ու ըսաւ անոր • Աս խօսքիդ հա-
մար գնա , քու աղջիկէդ դևը ե-
30 լաւ ։ Ու ինքը իր տունը երթա-
լով՝ գտաւ որ դևը ելած , ու աղ-
ջիկը անկողինին վրայ պառկած էր ։
31 Ու նորէն Տիւրոսի ու Սիդոնի
սահմաններէն ելլելով՝ եկաւ Գա-
լիլեայի ծովեզերքը Դեկապոլիսի
32 սահմաններուն մէջէն ։ Ու մէկը
բերին անոր առջին՝ խուլ ու դը-
ժուարախօս , ու կ'աղաչէին որ ա-
33 նոր վրայ ձեռք դնէ ։ Ու ժողո-
վուրդէն մէկդի առնելով զանիկայ ,
իր մատերը անոր ականջներուն
մէջը խօթեց՝ ու թքաւ , և անոր
34 լեզուին դպաւ , Ու երկինքը նայե-
լով՝ հառաչեց , ու ըսաւ անոր •
Եփփաթա , (որ ըսել է՝ բա-
35 ցուէ ,) Ու իսկոյն անոր ականջ-
ները բացուեցան , ու անոր լեզուին
կապը քակուեցաւ , և շիտակ կը
36 խօսէր ։ Ու պատուիրեց անոնց՝ որ
մէկու մը չըսեն • և որչափ ինքը
կը պատուիրէր անոնց , անոնք՝ ալ
37 աւելի կը քարոզէին • Ու չափէ
դուրս կը զարմանային՝ և կ'ըսէին •
Ամէն բաները աղէկ ըրաւ ասիկայ ,
որ խուլերուն լսել կու տայ՝ և համ-
րերուն խօսիլ ։

ԳԼ. Ը

1 Ան օրերը ժողովուրդը խիստ շատ
ըլլալով , և ուտելու բան մը
չունենալով , Յիսուս իրեն կան-
չեց իր աշակերտները՝ ու ըսաւ
անոնց • Կը խղճամ աս ժողովուր- 2
դին վրայ • ինչու որ հիմա իրեք օր
է՝ որ իմ քովս են , և բան մը չու-
նին ուտելու • Ու թէ որ ասոնք 3
անօթի խրկեմ իրենց տուները ,
ճամբուն մէջ պիտի մարին , ինչու
որ ասոնցմէ ոմանք հեռու տեղէ ե-
կած են ։ Ու իր աշակերտները 4
պատասխան տուին իրեն • Աս ա-
նապատիս մէջ ո՞ւսկից կրնայ մէկը
հացով կշտացընել ասոնք ։ Ու 5
հարցուց անոնց • Քանի՞ նկանակ
ունիք • ու անոնք ըսին • Եօթը ։
Ու հրաման ըրաւ ժողովուրդին՝ որ 6
գետնին վրայ նստին • ու առաւ
եօթը նկանակը , գոհացաւ , և
կտրեց , ու տուաւ աշակերտներուն ,
որ ժողովուրդին առջևը դնեն • և
դրին ։ Ու քանի մը մանր ձուկեր 7
ունէին , և օրհնեց , ու հրաման ը-
րաւ որ անոնք ալ դնեն անոնց առ-
ջևը ։ Ու կերան ու կշտացան , 8
ու աւելցած կտորուանքները վեր-
ցուցին եօթը զամբիւղ ։ Ու ու- 9
տողները չորս հազարի չափ էին •
ու արձակեց զանոնք ։ Ու շուտ 10
մը նաւը մտնելով աշակերտներուն
հետ , եկաւ Դաղմանութայի կող-
մերը ։

Ու փարիսեցիները ելլելով՝ սկը- 11
սան անոր հետ վիճաբանութիւն
ընել , և զանիկայ փորձելով՝ իրմէն
նշան մը կ'ուզէին երկինքէն ։ Ու 12
անիկայ իր հոգիին մէջ հառաչելով
ըսաւ • Ի՞նչ է որ աս ազգը նշան
կ'ուզէ • Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի որ
աս ազգին նշան պիտի չտրուի ։
Ու զանոնք թող տալով՝ նորէն նա- 13
ւը մտաւ , ու գնաց ծովուն մէկալ
կողմը ։

Ու հաց առնելու մոռցեր էին , 14
ու նաւուն մէջ իրենց հետը միայն
մէկ նկանակ մը ունէին ։ Ու կը 15
պատուիրէր անոնց՝ ու կ'ըսէր •
Նայեցէք և զգուշացէք փարիսե-
ցւոց խմորէն , ու Հերովդէսին
խմորէն ։ Ու իրարու հետ կը խոր- 16
հէին ու կ'ըսէին , թէ Հաց չու-
նենալնուս համար է ։ Իսկ Յիսուս 17
անոնց խորհուրդը գիտնալով՝ ըսաւ

անոնց . Ինչո՞ւ կը խորհիք թէ
հաց չունիք . տակաւին չէ՞ք հաս–
կընար , ու չէ՞ք իմանար . դեռ
18 սիրտերնիդ թմրա՞ծ է . Աչքեր ու–
նիք , ու չէ՞ք տեսներ , և ականջներ
ունիք , ու չէ՞ք լսեր , և չէ՞ք յի–
19 շեր : Երբոր հինգ նկանակը հինգ
հազարին կոտրեցի , քանի՞ կողով
լեցուն կտորուանք վերցուցիք . ըսին
20 անոր . Տասուերկու : Ու երբոր
եօթը նկանակը չորս հազարին կտո–
րեցի , քանի՞ զամբիւղ լեցուն կը–
տորուանք վերցուցիք . անոնք ալ
21 ըսին . Եօթը : Ու ըսաւ ա–
նոնց . Ապա ինչո՞ւ չէք հաս–
կընար :
22 Եւ Բեթսայիդա եկաւ , ու անոր
առջևը կոյր մը բերին , ու կ'աղա–
23 չէին իրեն որ դպչի անոր . Եւ ա–
նիկայ կոյրին ձեռքէն բռնելով՝ գե–
ղէն դուրս հանեց , ու անոր աչ–
քերուն թքնելով՝ ձեռքը անոր վրայ
դրաւ , ու կը հարցընէր անոր՝ թէ
24 բան մը կը տեսնէ՞ . Ան ալ նա–
յեցաւ՝ ու կ'ըսէր . Մարդիկներ
կը տեսնեմ ծառերու պէս՝ որ կը
25 պտըտին : Նորէն ձեռքը անոր
աչքերուն վրայ դրաւ , ու անոր
նայիլ տուաւ . և ողջացաւ ու ամէն
26 բան համարձակ կը տեսնէր : Ետքը
զանիկայ իր տունը խրկելով՝ ըսաւ .
Գեղը մի՛ մտներ , ու գեղին մէջ
մէկուն մի՛ ըսեր :
27 Եւ Յիսուս իր աշակերտներուն
հետ մէկտեղ Փիլիպպոսի Կեսա–
րիային գեղերը ելաւ . ու ճամբուն
մէջ կը հարցընէր իր աշակերտնե–
րուն՝ ու կ'ըսէր անոնց . Ինծի հա–
մար ո՞վ կ'ըսեն մարդիկ՝ թէ եմ :
28 Եւ անոնք պատասխան տուին՝ ու–
ըսին . Ոմանք՝ Յովհաննէս մկրտիչը ,
և ուրիշները՝ Եղիան , ուրիշներն
29 ալ՝ մարգարէներէն մէկը : Եւ
ինքը ըսաւ անոնց . Ապա դուք
ինծի համար ո՞վ կ'ըսէք՝ թէ եմ .
պատասխան տուաւ Պետրոս՝ ու
ըսաւ անոր . Դուն ես Քրիստո–
30 սը : Եւ սաստիկ պատուիրեց ա–
նոնց՝ որ իրեն համար մէկու մը
չըսուցեն :
31 Ու սկսաւ սորվեցընել անոնց ,
թէ Պէտք է որ Որդին մարդոյ շատ
չարչարանքներ կրէ , ու երէցներէն
և քահանայապետներէն ու դպիր–
ներէն մերժուի , ու սպաննուի , և
իրեք օրէն ետև յարութիւն առնէ :
Ու [illegible] խօսքը յայտնի խօսեցաւ . 32
և Պետրոս մէկդի առաւ զանիկայ ,
ու սկսաւ յանդիմանել զանիկայ :
Եւ ինքը դարձաւ՝ ու իր աշակերտ– 33
ներուն նայելով , յանդիմանեց
Պետրոսը՝ ու ըսաւ . Ետևս գնա՛
Սատանայ , ինչու որ դուն Աստու–
ծոյ բաները չես մտածեր , հապա
մարդոց բաները :
Եւ ժողովուրդը իր աշակերտնե– 34
րուն հետ մէկտեղ իրեն կանչելով՝
ըսաւ անոնց . Ո՛վ որ կ'ուզէ իմ
ետևէս գալ , թող իր անձը ու–
րանայ , և իր խաչը վերցընէ , ու
իմ ետևէս գայ : Վասն զի ո՛վ 35
որ կ'ուզէ իր անձը ապրեցընել ,
պիտի կորսընցընէ անիկայ . և ո՛վ
որ ինծի ու աւետարանին համար
իր անձը կորսընցընէ , պիտի ապ–
րեցընէ անիկայ : Քանզի ի՞նչ 36
օգուտ է մարդուն՝ որ բոլոր աշ–
խարհը վաստըկի , և իր անձը կոր–
սընցընէ . Կամ իր անձին համար 37
ի՞նչ ազատչէք պիտի տայ մարդ :
Վասն զի ո՛վ որ զիս՝ ու իմ խօս– 38
քերս [illegible] ամօթ սեպէ աս
շնացող ու մեղաւոր ազգիս մէջ ,
Որդին մարդոյ ալ զանիկայ [illegible]–
նէ ամօթ պիտի սեպէ՝ երբոր գայ
իր Հօրը փառքովը սուրբ հրեշ–
տակներուն հետ : Եւ ըսաւ ա– 39
նոնց . Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի , որ
հոս ներկայ եղողներէն մէկ քանի–
ները կան՝ որոնք մահուան համը
պիտի չառնեն , մինչև որ տեսնեն
Աստուծոյ թագաւորութիւնը զօ–
րութիւնով եկած :

ԳԼ . Թ

Եւ վեց օրէն ետև Յիսուս իր հե– 1
տը առաւ Պետրոսը ու Յակո–
բոսը և Յովհաննէսը , ու անոնք
մէկ բարձր լեռ մը հանեց առան–
ձին , և անոնց առջևը այլակերպե–
ցաւ : Ու իր հանդերձները եղան 2
փայլուն խիստ ճերմակ , անանկ

որ երկրի վրայ թափիչ մը չկրնար
3 այնպէս ճերմըկցընել : Ու Եղիան
Մովսէսին հետ երևցաւ անոնց , և
4 Յիսուսին հետ կը խօսէին : Եւ
Պետրոս պատասխան տուաւ՝ ու
ըսաւ Յիսուսին . Ռաբբի՛ աղէկ
է որ հոս կենանք . ու երեք խրճիթ
շինենք . մէկը քեզի , և մէկը Մով–
5 սէսին , ու մէկը Եղիային . Վասն
զի չէր գիտեր թէ ինչ խօսի , ին–
6 չու որ զարհուրեր էին : Եւ մէկ
ամպ մը հովանի եղաւ անոնց վրայ ,
ու ձայն մը եկաւ ամպէն՝ ըսելով .
Ասիկայ է իմ սիրելի որդիս , ատո՛ր
7 մտիկ ըրէք : Եւ յանկարծ ասդին
անդին որ նայեցան , ալ ուրիշ
մէկը չտեսան , հապա միայն Յի–
8 սուսը իրենց հետ : Ու երբոր լեռ–
նէն վար կ'իջնէին , պատուիրեց ա–
նոնց որ տեսածնին մէկու մը չպատ–
մեն , բայց միայն Որդին մարդոյ մե–
ռելներէն յարութիւն առնելէն ետև :
9 Եւ անոնք այն խօսքը պահեցին , ու
մէջերնին հարցուփորձ կ'ընէին՝ թէ
մեռելներէն յարութիւն առնելը
10 ի՞նչ է : Եւ իրեն հարցուցին՝
ու ըսին . Ան ի՞նչ է որ դպիրնե–
րը կ'ըսեն , թէ Պէտք է որ առաջ
11 Եղիան գայ : . Անիկայ պատասխան
տուաւ՝ ու ըսաւ անոնց . Յիրաւի
առաջ Եղիան կու գայ , և ամէն
բան կարգի կը դնէ . և թէ ինտո՞ր
գրուած է Որդւոյ մարդոյ համար ,
որ շատ չարչարանքներ պիտի կրէ՝
12 ու անարգուի . Բայց ձեզի կ'ըսեմ ,
որ Եղիան եկաւ ալ , և ինչ որ
ուզեցին՝ ըրին անոր . ինչպէս որ
գրուած է անոր համար :
13 Ու աշակերտներուն քովը գա–
լով՝ տեսաւ շատ ժողովուրդ անոնց
բոլորտիքը՝ և դպիրները , որ վի–
ճաբանութիւն կ'ընէին անոնց հետ :
14 Եւ շուտ մը բոլոր ժողովուրդը
երբոր տեսան անիկայ՝ խիստ զար–
մացան , ու առաջ վազելով՝ բարև
15 կու տային անոր : Եւ հարցուց
դպիրներուն , թէ Ի՞նչ վիճաբա–
16 նութիւն կ'ընէք անոնց հետ : Ու
ժողովուրդէն մէկը պատասխան
տալով՝ ըսաւ . Վարդապետ , իմ
որդիս քեզի բերի , որ համր ոգի
ունի . Եւ ո՛ւր որ անոր հասնի , զա– 17
նիկայ գետինը կը զարնէ . ան ալ
կը փրփրի , և իր ակռաները կը
կճռցընէ , ու կը ցամքի . և քու
աշակերտներուդ ըսի որ զանիկայ
հանեն , ու չկրցան : Պատասխան 18
տուաւ անոնց՝ ու ըսաւ . Ո՛վ ան–
հաւատ ազգ՝ մինչև ե՞րբ ձեզի հետ
պիտի ըլլամ , մինչև ե՞րբ ձեզի
պիտի համբերեմ . ինծի՛ բերէք
անիկայ : Եւ զանիկայ բերին ի– 19
րեն . երբոր [illegible] տեսաւ զանի–
կայ , շուտ մը [illegible] ոգին ցնցեց ա–
նիկայ . ու գետինը ինկած կը թա–
ւալգլէր՝ ու կը փրփրէր : Եւ 20
Յիսուս հարցուց անոր հօրը՝ ու
ըսաւ . Ո՞րչափ ատեն է՝ որ աս
բանը ատոր եղաւ . ու անիկայ ը–
սաւ , Տղայութենէն 'ի վեր . Եւ 21
շատ անգամ կրակի ու ջուրի մէջ
կը նետէ ատիկայ՝ որ կորսընցընէ .
բայց թէ որ կարողութիւն մը ու–
նիս , օգնէ՛ մեզի , խղճալով մեր
վրայ : Եւ Յիսուս ըսաւ անոր . 22
Թէ որ կարող ես հաւատալու ,
ամէն բան կարելի է անոր՝ որ կը
հաւատայ : Եւ տղուն հայրը շուտ 23
մը աղաղակեց՝ ու արցունքով ը–
սաւ . Կը հաւատամ Տէ՛ր , օգնէ՛
իմ անհաւատութեանս : Յիսուս 24
երբոր տեսաւ որ ժողովուրդը վրան
կը դիզուի , սաստեց պիղծ ոգիին՝
ու ըսաւ անոր . Համր ու խուլ
ոգի՛ ես կը հրամայեմ քեզի , ելէ՛ր
ատկէ , ու մէյմըն ալ չմտնես ատոր
ներսը : Եւ կանչուըռտելով՝ սաս– 25
տիկ ցնցեց զանիկայ , ու ելաւ . և
[illegible] մեռելի պէս եղաւ . անանկ
որ շատերը ըսին , թէ Մեռաւ :
Եւ Յիսուս անոր ձեռքէն բռնելով՝ 26
վերցուց զանիկայ . ան ալ կայնե–
ցաւ : Ու երբոր ինքը տուն 27
մտաւ , իր աշակերտները առանձին
հարցուցին իրեն՝ ըսելով . Մենք
ինչո՞ւ չկրցանք հանել զանիկայ :
Եւ ըսաւ անոնց . Աս տեսակը կա– 28
րելի չէ ուրիշ բանով մը ելել ,
բայց միայն աղօթքով ու ծոմապա–
հութեամբ :
Եւ անկէ ելլելով՝ Գալիլեայի 29
մէջէն կ'անցնէին . ու չէր ուզեր որ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐ

30 մէկը գիտնայ ։ Ինչու որ կը սոր–
վեցընէր իր աշակերտներուն՝ ու
կ'ըսէր անոնց , թէ Որդին մարդոյ
պիտի մատնուի մարդոց ձեռքը , և
զանիկայ պիտի սպաննեն . ու երբ–
որ սպաննուի , երրորդ օրը յարու–
31 թիւն պիտի առնէ ։ Եւ անոնք
չէին հասկընար ան խօսքը , ու կը
վախնային իրեն հարցընելու ։
32 Եւ եկաւ Կափառնայում , ու
երբոր տուն մտաւ , հարցուց ա–
նոնց . Ի՞նչ վիճաբանութիւն կ'ը–
33 նէիք ճամբան իրարու հետ ։ Եւ
անոնք լուռ կեցան . ինչու որ ճամ–
բուն մէջ իրարու հետ վիճաբանու–
34 թիւն կ'ընէին՝ թէ ով մեծ է ։ Ու
երբոր նստաւ , կանչեց տասներ–
կուքը , ու ըսաւ անոնց . Թէ որ
մէկը կ'ուզէ առաջին ըլլալ , ամե–
նուն յետինը պիտի ըլլայ , և ա–
35 մենուն սպասաւորը ։ Ու տղայ
մը առաւ կայնեցուց անոնց մէջը .
և իր գիրկը առնելով զանիկայ՝ ը–
36 սաւ անոնց . Ո՛վ որ ասանկ տղոց–
մէն մէկը ընդունի իմ անունովս ,
զիս կ'ընդունի . և ով որ զիս ըն–
դունի , չէ՛ թէ զիս կ'ընդունի ,
37 հապա զիս ղրկողը ։ Պատասխան
տուաւ անոր Յովհաննէս՝ ու ըսաւ .
Վարդապետ՝ մէկը տեսանք որ քու
անունովդ դևեր կը հանէր , ու մեր
ետևէն չպտըտիր , և զանիկայ ար–
գիլեցինք՝ մեր ետևէն չպտըտելուն
38 համար ։ Եւ Յիսուս ըսաւ . Մի՛
արգիլէք զանիկայ . ինչու որ մէկը
չկայ որ իմ անունովս հրաշք գոր–
ծէ , ու կարենայ շուտ մը զիս հայ–
39 հոյել . Քանզի ան որ մեզի հա–
40 կառակ չէ , մեր կողմէն է ։ Վասն
զի ով որ ձեզի գաւաթ մը ջուր
խմցընէ աս անունովս՝ թէ դուք
Քրիստոսինն էք , Ճշմարիտ կ'ըսեմ
ձեզի , Անիկայ իր վարձքը պիտի
41 չկորսընցընէ ։ Եւ ով որ գայ–
թակղեցընէ աս պզտիկներէն մէկը՝
որ ինծի կը հաւատան , աւելի ա–
ղէկ էր անոր՝ որ իշու աղացքի քար
մը իր վիզէն կախուէր , ու ծովը
42 ձգուէր ։ Եւ թէ որ քու ձեռքդ
քեզ կը գայթակղեցընէ , կտրէ՛ ա–
նիկայ . աղէկ է քեզի պակասաւոր

մտնել կեանքը , քան թէ երկու
ձեռք ունենալ՝ ու գեհեանը երթալ
չմարելու կրակին մէջը . Ուր որ 43
անոնց որդը չմեռնիր , ու կրակը
չմարիր ։ Եւ թէ որ քու ոտքդ 44
քեզ կը գայթակղեցընէ , կտրէ՛
անիկայ . աղէկ է քեզի կաղ մտնել
կեանքը , քան թէ երկու ոտք ու–
նենալ՝ ու գեհեանը ձգուիլ չմա–
րելու կրակին մէջը . Ուր որ անոնց 45
որդը չմեռնիր , ու կրակը չմարիր ։
Եւ թէ որ քու աչքդ քեզ կը գայ– 46
թակղեցընէ , հանէ՛ անիկայ . ա–
ղէկ է քեզի մէկ աչքով Աստուծոյ
թագաւորութիւնը մտնել , քան
թէ երկու աչք ունենալ՝ ու կրակին
գեհեանը ձգուիլ . Ուր որ անոնց 47
որդը չմեռնիր , ու կրակը չմարիր ։
Ինչու որ ամէն մարդ կրակով պի– 48
տի աղուի , և ամէն զոհ աղով
պիտի աղուի ։ Աղը աղէկ է , բայց 49
թէ որ աղը անհամնայ , ինչո՞վ պի–
տի համովցընէք . ձեր անձին մէջ
աղ պահեցէք , և իրարու հետ խա–
ղաղութիւն ըրէք ։

ԳԼ. Ժ

Եւ անկէ ելլելով Հրէաստանի 1
սահմանները եկաւ Յորդանա–
նու անդիի կողմէն , ու նորէն ժո–
ղովուրդները անոր քովը կը ժող–
վուէին . և ինչպէս որ սովորութիւն
ունէր , դարձեալ կը սորվեցընէր
անոնց ։

Ու փարիսեցիները քովը եկան , 2
և զանիկայ փորձելով կը հարցընէին
անոր թէ Արժա՞ն է որ էրիկը իր
կնիկը արձակէ ։ Եւ անիկայ պա– 3
տասխան տուաւ՝ ու անոնց ըսաւ .
Մովսէս ձեզի ի՞նչ պատուիրեց ։
Եւ անոնք ըսին . Մովսէս հրաման 4
տուաւ արձակման գիր գրել , ու ար–
ձակել ։ Եւ Յիսուս պատասխան 5
տալով՝ անոնց ըսաւ . Ձեր սրտին
կարծրութեանը համար գրեց ձեզի
աս պատուէրը . Բայց ստեղծա– 6
գործութեան սկիզբէն Աստուած ա–
նոնք արու և էգ ըրաւ , ու ըսաւ .
Ասոր համար մարդ իր հայրը ու 7
մայրը պիտի ձգէ , և իր կնկանը
պիտի յարի . Ու երկուքը մէկ 8

մարմին պիտի ըլլան . ուստի ալ
երկուք չեն , հապա մէկ մարմին .
9 Ուրեմն ան որ Աստուած միաւո–
10 րեց , մարդ թող չզատէ՛ ։ Եւ
տունը իր աշակերտները նորէն նոյն
11 բանը հարցուցին իրեն ։ Ու ըսաւ
անոնց . Ո՛վ որ իր կնիկը արձա–
կէ՝ և ուրիշ մը առնէ , անոր դէմ
12 շնութիւն կ'ընէ ։ Ու կնիկ մը
թէ որ իր էրիկէն զատուի՝ և ու–
րիշ էրկան մը ըլլայ , շնութիւն
կ'ընէ ։
13 Եւ մանր տղաք բերին իրեն , որ
անոնց դպչի . բայց աշակերտները
14 կը յանդիմանէին բերողները ։ Յի–
սուս երբոր տեսաւ , սրդողելով ա–
նոնց ըսաւ . Թող տուէք որ մանր
տղոցը որ ինծի գան , և մի՛ ար–
գիլէք ատոնք . ինչու որ Աստու–
ծոյ թագաւորութիւնը ատանկնե–
15 րունն է ։ Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի .
Ո՛վ որ Աստուծոյ թագաւորու–
թիւնը պզտիկ տղու մը պէս չըն–
դունի , բնաւ պիտի չմտնէ անոր
16 մէջը ։ Եւ անոնք գիրկը առաւ ,
վրանին ձեռք դրաւ , ու օրհնեց զա–
նոնք ։
17 Ու երբոր անիկայ դուրս ելաւ
ճամբուն մէջ , ահա մէկ մարդ մը
վազեց՝ ու անոր առջևը ծունկ չո–
քելով կը հարցընէր անոր՝ ու կ'ը–
սէր . Բարի վարդապետ՝ ի՞նչ
ընեմ որ յաւիտենական կեանքը
18 ժառանգեմ ։ Եւ Յիսուս ըսաւ
անոր . Ինչո՞ւ զիս բարի կ'անուա–
նես . մէկէն 'ի զատ բարի չկայ ,
19 որ է Աստուած ։ Պատուիրանք–
ները գիտես . Շնութիւն մի՛ ը–
ներ , Սպանութիւն մի՛ըներ , Գո–
ղութիւն մի՛ ըներ , Սուտ վկայու–
թիւն մի՛ ըներ , Զրկանք մի՛
ըներ , Քու հայրդ ու մայրդ պա–
20 տուէ՛ ։ Անիկայ պատասխան տուաւ՝
ու ըսաւ անոր . Վարդապետ՝ ա–
տոնք ամէնը մանկութենէս 'ի վեր
21 պահեր եմ ։ Եւ Յիսուս անոր
նայելով՝ սիրեց զանիկայ , ու ըսաւ
անոր . Մէկ բան մը պակաս է
քեզի . գնա ունեցածդ ծախէ՛ , և
տուր աղքատներուն , ու երկինքը
գանձ պիտի ունենաս , և խաչը

վերցուր՝ ու եկուր իմ ետևէս ։
Եւ անիկայ աս խօսքին համար խո– 22
ժոռելով՝ տրտմած գնաց . ինչու
որ շատ ստացուածք ունէր ։ Եւ 23
Յիսուս իր բոլորտիքը նայելով՝
ըսաւ իր աշակերտներուն . Որչափ
դժուար է անոնց՝ որ հարստութիւն
ունին , Աստուծոյ թագաւորութիւ–
նը մտնել ։ Եւ աշակերտները 24
զարմացեր էին անոր խօսքերուն վը–
րայ . բայց Յիսուս նորէն պատաս–
խան տալով՝ անոնց ըսաւ . Որ–
դեակներ՝ որչափ դժուար է իրենց
հարստութեանը յուսացողներուն
Աստուծոյ թագաւորութիւնը մըտ–
նել ։ Դիւրին է որ ուղտը ասե– 25
ղին ծակէն անցնի , քան թէ հա–
րուստը Աստուծոյ թագաւորութիւ–
նը մտնէ ։ Եւ անոնք խիստ շատ 26
կը զարմանային՝ ու կ'ըսէին իրա–
րու . Ալ ո՞վ կրնայ փրկուիլ ։
Եւ Յիսուս անոնց նայելով՝ ըսաւ . 27
Ասիկա մարդոց կողմանէ անկարելի
է , բայց ոչ Աստուծոյ կողմանէ .
քանզի Աստուծոյ կողմանէ ամէն
բան կարելի է ։ Պետրոս սկսաւ 28
ըսել անոր . Ահա մենք ամէն բան
թողուցինք՝ և քու ետևէդ եկանք ։
Եւ Յիսուս պատասխան տալով՝ 29
ըսաւ . Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի ,
Մէկը չկայ որ թողուց տուն , կամ
եղբայրներ , կամ քոյրեր , կամ
հայր , կամ մայր , կամ կին , կամ
որդիներ , կամ արտեր՝ ինծի համար
ու աւետարանին համար , Որ պիտի 30
չառնէ հարիւրապատիկ հիմա աս
ատենս՝ տուներ , ու եղբայրներ ,
և քոյրեր , ու մայրեր , և որդիներ ,
ու արտեր՝ հալածանաց հետ . և
գալու աշխարհին մէջ յաւիտենա–
կան կեանքը ։ Բայց շատ առա– 31
ջիններ պիտի ըլլան յետին , ու յե–
տիններ՝ առաջին ։

Եւ անոնք դէպ 'ի Երուսաղէմ 32
կ'ելլէին , ու ճամբուն մէջն էին .
և Յիսուս անոնցմէ առաջ կ'եր–
թար , ու անոնք կը զարմանային ,
ու ետևէն երթալով՝ կը վախնա–
յին ։ Եւ նորէն քովը առնելով
տասուերկուքը , սկսաւ ըսել ա–
նոնց ինչ բաներ որ իրեն պիտի

33 պատահէին · Ու ըսաւ · Ահա
Երուսաղէմ կ'ելլենք , և Որդին
մարդոյ պիտի մատնուի քահանա-
յապետներուն ու դպիրներուն , և
զանիկայ մահուան պիտի դատա-
պարտեն , ու զանիկայ հեթանոս-
34 ներուն պիտի մատնեն · Եւ զա-
նիկայ ծաղր պիտի ընեն ու ծեծեն ,
և անոր վրայ պիտի թքնեն , ու զա-
նիկայ մեռցընեն · ու երրորդ օրը
յարութիւն պիտի առնէ ։
35 Եւ անոր քովը գացին Յակոբոս
ու Յովհաննէս՝ Զեբեդէոսի որ-
դիքը , ու ըսին · Վարդապե՛տ
կ'ուզենք որ քեզմէ ինչ որ խնդ-
36 րենք , մեզի ընես ։ Ան ալ ըսաւ
անոնց · Ի՞նչ կ'ուզէք , որ ձեզի
37 ընեմ ։ Ու անոնք ըսին իրեն ·
Շնորհէ՛ մեզի որ նստինք՝ մեզմէ
մէկը աջ կողմդ , և մէկալը՝ ձախ
38 կողմդ քու փառացդ մէջ ։ Եւ Յի-
սուս ըսաւ անոնց · Չէ՛ք գիտեր՝
ինչ կը խնդրէ՛ք · կրնա՞ք խմել ան
գաւաթը՝ որ ես կը խմեմ , և ան
մկրտութիւնովը մկրտուիլ՝ որով
39 ես կը մկրտուիմ · Եւ անոնք ը-
սին իրեն , Կրնանք · ու Յիսուս
ըսաւ անոնց · Ան գաւաթը որ ես
կը խմեմ՝ պիտի խմէ՛ք , և ան
մկրտութիւնովը որ ես կը մկր-
40 տուիմ՝ պիտի մկրտուիք · Բայց
իմ աջ կողմս ու ձախ կողմս նստիլը՝
իմս չէ տալը · հապա որոնց որ
41 պատրաստուած է ։ Ու երբոր մի-
ւս տասը աշակերտները լսեցին ,
սկսան Յակոբոսին ու Յովհաննէ-
42 սին նեղանալ ։ Իսկ Յիսուս իրեն
կանչեց զանոնք՝ ու ըսաւ անոնց ·
Գիտէ՛ք որ ազգաց իշխան սե-
պուածները կը տիրեն անոնց , և
անոնց մեծամեծները կ'իշխեն ա-
43 նոնց · Բայց ձեր մէջը անանկ պիտի
չըլլայ · հապա ձեզմէ ով որ մեծ
ըլլալ կ'ուզէ , անիկայ ձեր սպասա-
44 ւորը ըլլայ · Ու ձեզմէ ով որ ա-
ռաջին ըլլալ կ'ուզէ , անիկայ ամե-
45 նուն ծառայ ըլլայ ։ Քանզի Որդին
մարդոյ ալ չեկաւ սպասաւորութիւն
ընդունելու , հապա սպասաւորու-
թիւն ընելու , և իր կեանքը շատե-
րուն համար փրկանք մը տալու ։

Ու եկան Երիքով · ու երբոր 46
Երիքովէն կ'ելլէր աշակերտներովը՝
և շատ բազմութիւնով , Տիմէոսի
որդին կոյր Բարտիմէոսը ճամբուն
քովը նստեր էր մուրալու ։ Ու 47
երբոր լսեց՝ թէ Յիսուս Նազով-
րեցին է , սկսաւ աղաղակել՝ ու
ըսել · Յիսո՛ւս՝ որդի՛ Դաւիթի՛
ողորմէ՛ ինծի ։ Եւ շատերը կը 48
յանդիմանէին զանիկայ , որ լռէ ·
բայց անիկայ՝ ալ աւելի կ'աղաղա-
կէր , Որդի՛ Դաւիթի՛ ողորմէ՛ ին-
ծի ։ Եւ Յիսուս կանգ առնելով՝ 49
ըսաւ որ անիկայ կանչեն · կանչե-
ցին կոյրը՝ ու ըսին անոր · Քաջ
եղիր , ելի՛ր՝ քեզ կը կանչէ ։ Եւ 50
անիկայ իր հանդերձը ձգելով ,
ելաւ ու եկաւ Յիսուսին ։ Եւ 51
Յիսուս պատասխան տուաւ՝ ու
անոր ըսաւ · Ի՞նչ կ'ուզես որ քե-
զի ընեմ · կոյրը ըսաւ անոր ·
Ռա՛բբունի՛ որ աչքերս բացուին ։
Եւ Յիսուս ըսաւ անոր · Գնա՛՝ 52
քու հաւատքդ քեզ բժշկեց · և
շուտ մը անոր աչքերը բացուեցան ,
ու ճամբան Յիսուսին ետեւէն կ'եր-
թար ։

ԳԼ. ԺԱ

Ու երբոր Երուսաղեմին մօտեցան՝ 1
Բեթփագէ ու Բեթանիա՝ դէպ
'ի Ձիթենեաց լեռը , Յիսուս իր
աշակերտներէն երկուքը խրկեց ·
Եւ ըսաւ անոնց · Գացէ՛ք աս ձեր 2
դիմացի գեղը · և անոր մէջ մըտ-
նելնուդ պէս՝ պիտի գտնէ՛ք կապած
աւանակ մը , որուն վրայ մարդ մը
նստած չէ · արձըկեցէ՛ք անիկայ՝ ու
բերէ՛ք · Եւ թէ որ մէկը ըսէ ձեզի , 3
թէ Աս ի՞նչ կ'ընէ՛ք , ըսէ՛ք թէ՝
Տէրոջը պէտք է · և շուտ մը հոս
պիտի խրկէ զանիկայ ։ Գացին՝ 4
և գտան աւանակը դուրսը փողոցին
մէջ դրանը քով կապած , ու ար-
ձըկեցին զանիկայ ։ Եւ հոն կայ- 5
նողներէն ոմանք ըսին անոնց · Ի՞նչ
կ'ընէ՛ք որ կ'արձըկէ՛ք աս աւանա-
կը ։ Եւ անոնք ըսին անոնց ինչ- 6
պէս որ Յիսուս պատուիրեր էր ·
ու իրենց թող տուին ։ Եւ աւա- 7
նակը Յիսուսին բերին , ու անոր

վրայ իրենց հանդերձները դրին ,
8 ու նստաւ անոր վրայ ։ Եւ շատե-
րը իրենց հանդերձները ճամբուն
վրայ փռեցին , և ուրիշները ծառե-
րէն ճիւղեր կը կտրէին , ու ճամ-
9 բուն վրայ կը տարածէին ։ Եւ
առջեւէն ու ետեւէն գացողները կ'ա-
ղաղակէին ու կ'ըսէին · Ովսաննա ·
Օրհնեա՜լ է ան որ Տէրոջը անուն-
10 վը կու գայ · Օրհնեա՜լ է մեր Դա-
ւիթ հօրը թագաւորութիւնը որ
կու գայ · Ովսաննա 'ի բարձունս ։
11 Եւ Յիսուս մտաւ Երուսաղէմ՝
ու տաճարը , և չորս կողմը ամէն
բաները աչքէ անցուց · և արդէն
ժամանակը իրիկուն ըլլալով՝ Բե-
թանիա ելաւ տասուերկուքին հետ
մէկտեղ ։
12 Ու հետեւեալ օրը՝ երբոր Բե-
թանիայէն կ'ելլէին , անօթեցաւ ·
13 Եւ հեռուանց տերեւալից թզենի
մը տեսնելով՝ եկաւ որ գուցէ անոր
վրայ բան մը գտնէ · ու երբոր անոր
քովը գնաց , տերեւներէն 'ի զատ
բան մը չգտաւ · ինչու որ դեռ
14 թուզիատեն չէր · Եւ պատասխան
տուաւ ու ըսաւ անոր · Ասկէ ետե-
մէկը քեզմէ պտուղ չուտէ յաւի-
տեան · Եւ իր աշակերտները լսե-
ցին ։
15 Ու եկան Երուսաղէմ · և Յի-
սուս տաճարը մտնելով՝ սկսաւ
դուրս հանել անոնք որ տաճարին
մէջ կը ծախէին ու կը գնէին · և
ստակ փոխողներուն սեղանները ,
ու աղաւնի ծախողներուն աթոռ-
16 ները կործանեց · Եւ թող չէր
տար՝ որ մէկը տաճարին մէջէն ա-
17 ման մը անցընէ ։ Եւ կը սորվե-
ցընէր ու կ'ըսէր անոնց · Գրուած
չէ՞ որ՝ իմ տունս աղօթքի տուն
պիտի կոչուի բոլոր ազգերուն ,
բայց դուք ատիկայ աւազակներու
18 այր ըրիք ։ Եւ դպիրները ու
քահանայապետները ասիկա լսելով՝ կը
փնտռէին թէ ինչպէս կորսնցընեն
զանիկայ , քանզի անկէ կը վախնա-
յին · ինչու որ բոլոր ժողովուրդը
զարմացեր էր անոր վարդապետու-
19 թեանը վրայ ։ Ու երբոր իրիկուն
եղաւ , քաղաքէն դուրս ելաւ ։

Եւ առտուանց երբոր անկէ կ'անց- 20
նէին , թզենին տեսան արմատէն
չորցած ։ Ու Պետրոսին միտքը 21
եկաւ՝ ու ըսաւ անոր · Ռա՛բբի՛
ահա թզենին՝ որ անիծեցիր , չոր-
ցեր է ։ Եւ Յիսուս պատասխան 22
տալով՝ ըսաւ անոնց · Աստուծոյ
հաւատքը ունեցէ՛ք ։ Քանզի ճըշ- 23
մարիտ կ'ըսեմ ձեզի · Ո՛վ որ աս
լեռանը ըսէ՝ Ելի՛ր ու ծովը ինկի՛ր ,
և իր սրտին մէջը չերկմտի , հապա
հաւատայ թէ ինչ որ ըսէ՝ կ'ըլլայ ,
պիտի ըլլայ անոր՝ ինչ որ ըսէ ։
Ասոր համար կ'ըսեմ ձեզի · Ինչ 24
բան որ աղօթքով կը խնդրէ՛ք ,
հաւատացէ՛ք թէ պիտի առնէ՛ք ,
և պիտի ըլլայ ձեզի ։ Ու երբոր 25
աղօթքի կը կայնիք , ներեցէ՛ք թէ
որ մէկուն դէմ բան մը ունիք ·
որպէս զի ձեր Հայրն ալ՝ որ եր-
կինքն է , ներէ ձեզի ձեր յանցանք-
ները ։ Իսկ թէ որ դուք չէ՛ք նե- 26
րեր , ձեր Հայրն ալ՝ որ երկինքն
է , պիտի չներէ ձեր յանցանքնե-
րը ։
Եւ նորէն Երուսաղէմ եկան , ու 27
երբոր տաճարին մէջ կը պտըտէր ,
քահանայապետները և դպիրները ու
ծերերը անոր եկան , Ու ըսին ա- 28
նոր · Ի՞նչ իշխանութիւնով կ'ը-
նես աս բաները , և ո՞վ տուաւ
քեզի աս իշխանութիւնը , որ աս
բաները ընես ։ Պատասխան տուաւ 29
Յիսուս՝ ու ըսաւ անոնց · Ես ալ
ձեզի բան մը հարցընեմ , ու դէ որ
ինծի պատասխան տաք , ես ալ ձե-
զի պիտի ըսեմ թէ ինչ իշխանու-
թիւնով կ'ընեմ աս բաները ։
Յովհաննէսին մկրտութիւնը եր- 30
կինքէ՞ն էր՝ թէ մարդոցմէ , պա-
տասխան տուէ՛ք ինծի ։ Եւ անոնք 31
մէջերնին կը խորհէին՝ ու կ'ըսէին ·
Թէ որ ըսենք՝ Երկինքէն , պիտի
ըսէ · Հապա ինչո՞ւ չհաւատացիք
անոր · Իսկ թէ որ ըսենք՝ Մարդոց- 32
մէ · ժողովուրդէն կը վախնային ·
ինչու որ ամէնքը գիտէին Յովհան-
նէսը թէ ճշմարտապէս մարգարէ էր ։
Եւ պատասխան տալով՝ ըսին Յի- 33
սուսին · Չենք գիտեր · և Յիսուս
պատասխան տուաւ՝ ու ըսաւ ա-

նոնց ։ Ես ալ ձեզի չեմ՝ ըսեր թէ
ի՛նչ իշխանութիւնով կ'ընեմ՝ աս
բաները ։

ԳԼ. ԺԲ

1 Եւ սկսաւ առակներով խօսիլ ա-
նոնց հետ՝ ու ըսել ։ Մէկ մարդ
մը այգի տնկեց , ու անոր բոլորտի-
քը ցանգ քաշեց , և ստորահնձան
փորեց , ու աշտարակ շինեց ։ և
զանիկայ մշակներու յանձնեց ։ ու
2 ինքը օտար երկիր մը գնաց ։ Եւ
ատենին ծառայ մը խրկեց մշակնե-
րուն , որ մշակներէն այգիին պտու-
3 ղէն առնէ ։ Իսկ անոնք բռնեցին՝
ծեծեցին զանիկայ , ու պարապ
4 ճամբեցին ։ Նորէն ուրիշ ծառայ
մըն ալ խրկեց անոնց ։ և զանիկայ
քարկոծելով՝ գլուխը վիրաւորեցին ,
5 ու անարգուած ճամբեցին ։ Եւ
դարձեալ ուրիշ մը խրկեց ։ ու զա-
նիկայ սպաննեցին ։ և շատ ուրիշներ
ալ խրկեց , որոնց մէկ քանիները
ծեծեցին , ու մէկ քանիները սպան-
6 նեցին ։ Աւստի մէկ սիրելի որդի
մըն ալ ունենալով , վերջապէս զա-
նիկայ ալ խրկեց անոնց՝ ըսելով ։
7 Գուցէ ամչնան իմ որդիէս ։ Բայց
ան մշակները ըսին իրարու ։ Աս-
կայ է ժառանգը , եկէք զանիկայ
սպաննե՛նք , ու ժառանգութիւնը
8 մերը ըլլայ ։ Եւ բռնեցին զանի-
կայ՝ ու սպաննեցին , և այգիէն դուրս
9 հանեցին ։ Աւստի այգիին տէրը
ի՞նչ պիտի ընէ ։ պիտի գայ՝ ու
կորսընցընէ մշակները , և այգին
10 ուրիշներու պիտի տայ ։ Եւ աս
գիրը չէ՞ք կարդացեր , թէ Այն
քարը որ շինողները անարգեցին ,
անիկայ անկիւնին գլուխը եղաւ ։
11 Ասիկայ Տէրոջմէ եղաւ , և զարմա-
նալի է մեր աչքերուն ։
12 Եւ կը փնտռէին՝ թէ ի՛նչպէս
բռնեն զանիկայ , բայց ժողովուր-
դէն վախցան ։ քանզի իմացան որ
ան առակը իրենց համար ըսաւ ։ և
ձգեցին անիկայ ու գացին ։
13 Եւ փարիսեցիներէն ու Հերով-
դեսեաններէն քանի մը հոգի խրկե-
ցին անոր , որ խօսքով բռնեն զա-
14 նիկայ ։ Եւ անոնք եկան՝ ու ըսին
անոր ։ Վարդապետ՝ գիտենք որ
ճշմարիտ ես , և մէկու մը համար
հոգ չէ ։ քանզի մարդոց երես-
պաշտութիւն չես ըներ , հապա
ճշմարտութեամբ Աստուծոյ ճամբան
կը սորվեցընես ։ Կայսրին տուրք
տալ արժա՞ն է՝ թէ չէ ։ տա՞նք՝
թէ չտանք ։ Եւ Յիսուս գիտնա- 15
լով անոնց կեղծաւորութիւնը՝ ըսաւ
անոնց ։ Ինչո՞ւ զիս կը փորձէք ,
բերէք ինծի մէկ դահեկան մը որ
տեսնեմ ։ Եւ անոնք բերին ։ ու 16
ըսաւ անոնց ։ Որո՞ւնն է աս պատ-
կերը՝ ու գիրը ։ և անոնք ըսին ա-
նոր ։ Կայսրին ։ Եւ Յիսուս պա- 17
տասխան տալով՝ ըսաւ անոնց ։ Ան
որ կայսրինն է՝ կայսրին տուէք , և
ան որ Աստուծոյն է՝ Աստուծոյ
տուէք ։ ու զարմացան անոր վրայ ։
Եւ անոր քովը եկան սադուկե- 18
ցիները , որոնք կ'ըսեն թէ յարու-
թիւն չկայ , և անոր հարցուցին ը-
սելով ։ Վարդապետ՝ Մովսէս մեզի 19
գրեց որ եթէ մէկուն եղբայրը մեռ-
նի՝ ու կնիկը ձգէ , և զաւակ չձգէ ,
անոր եղբայրը առնէ անոր կնիկը ,
և իր եղբօրը զաւակ հանէ ։ Արդ՝ 20
եօթը եղբայրներ կային ։ և առջինը
կնիկ առաւ՝ ու մեռաւ , և զաւակ
չձգեց ։ Ու երկրորդը առաւ զա- 21
նիկայ՝ ու մեռաւ , և ան ալ զաւակ
չձգեց ։ նոյնպէս ալ երրորդը ։ Ու- 22
եօթն ալ զանիկայ առին , և զա-
ւակ չձգեցին ։ ամենէն ետքը կնիկն
ալ մեռաւ ։ Ուրեմն յարութեան 23
ատենը՝ երբոր յարութիւն առնեն ,
անոնցմէ որո՞ւն կնիկը պիտի ըլլայ ։
ինչու որ եօթն ալ զանիկայ կնիկ
ունեցան ։ Եւ Յիսուս պատաս- 24
խան տալով՝ անոնց ըսաւ ։ Ասոր
համար չէ՞ որ մոլորած էք , որ ոչ
Գիրքը գիտէք , և ոչ Աստուծոյ
զօրութիւնը ։ Քանզի երբոր մե- 25
ռելներէն յարութիւն առնեն , ոչ
կնիկ կ'առնեն , և ոչ էրկան կը
տրուին ։ հապա երկինքի հրեշտակ-
ներուն պէս են ։ Բայց մեռելնե- 26
րուն համար՝ թէ յարութիւն կ'առ-
նեն , Մովսէսին գրքին մէջը չէ՞ք
կարդացեր մորենիին վրայ , ի՛նչպէս
Աստուած անոր խօսեցաւ՝ ըսելով ։

Ես եմ Աբրահամին Աստուածը , և
Իսահակին Աստուածը , ու Յակո-
27 բին Աստուածը ։ Անիկայ մեռել-
ներուն Աստուածը չէ , հապա կեն-
դանիներուն ։ ուրեմն դուք խիստ
մոլորած էք ։
28 Եւ դպիրներէն մէկը եկաւ , ու
մտիկ կ'ընէր անոնց՝ երբոր վիճա-
բանութիւն կ'ընէին , որ երբոր
տեսաւ թէ աղէկ պատասխան տուաւ
անոնց , հարցուց անոր՝ ու ըսաւ ։
Ո՞րն է բոլոր պատուիրանքներուն
29 առջինը ։ Եւ Յիսուս պատաս-
խանեց անոր ։ Բոլոր պատուի-
րանքներուն առջինը աս է ։ Լսէ՛
ով Իսրայէլ , մեր Տէր Աստուածը՝
30 մէկ Տէր մըն է ։ Եւ քու Տէր Ա-
ստուածդ սիրես քու բոլոր սրտէդ ,
և քու բոլոր անձէդ , ու քու բոլոր
մտքէդ , և քու բոլոր զօրութենէդ ։
ասիկայ է առջին պատուիրանքը ։
31 Ու երկրորդը ասոր նման՝ Քու ըն-
կերդ սիրես քու անձիդ պէս ։ ա-
սոնցմէ մեծ՝ ուրիշ պատուիրանք
32 չկայ ։ Եւ դպիրը ըսաւ անոր ։
Աղէ՛կ վարդապետ , շիտակ խօսեցար
թէ Աստուած մէկ է , և անկէ 'ի
33 զատ ուրիշ մը չկայ ։ Եւ բոլոր
սրտէ , ու բոլոր մտքէ , և բոլոր
անձէ , ու բոլոր զօրութենէ անիկայ
սիրելը , ու ընկերը իր անձին պէս
սիրելը՝ ամէն ողջակէզներէ ու զո-
34 հերէ աւելի է ։ Եւ Յիսուս տես-
նելով որ անիկայ խելացութիւնով
պատասխան տուաւ , ըսաւ անոր ։
Աստուծոյ թագաւորութենէն հե-
ռու չես ։ և ալ ուրիշ մէկը չէր
համարձակեր անոր բան մը հարցը-
նելու ։
35 Եւ Յիսուս երբոր տաճարին մէջ
կը սորվեցընէր , պատասխան տուաւ
ու ըսաւ ։ Դպիրները ինտո՞ր կ'ը-
սեն , թէ Քրիստոս Դաւիթի որ-
36 դին է ։ Եւ ինքը Դաւիթ Սուրբ
Հոգիով կ'ըսէ ։ Տէրը իմ Տէ-
րոջս ըսաւ ։ Նստէ՛ իմ աջ կողմս ,
մինչև որ քու թշնամիներդ ոտքե-
37 րուդ պատուանդան ընեմ ։ Ու-
րեմն Դաւիթ ինքը որ զանիկայ
Տէր կը կոչէ , ի՞նչպէս անիկայ
անոր որդին կ'ըլլայ ։ և ժողովուր-
դէն շատերը յօժարութեամբ մտիկ
կ'ընէին անոր ։
Եւ իր վարդապետութեանը մէջ 38
կ'ըսէր անոնց ։ Զգուշացէք դը-
պիրներէն , որոնք կ'ուզեն փառա-
ւոր հանդերձներով պտըտիլ , և
շուկաներուն մէջ բարևներ կը փնտը-
ռեն , Ու ժողովարաններուն մէջ 39
առջին աթոռները , և ընթրիք-
ներու մէջ առջին բազմոցները ։
Որոնք որբևարիներուն տուները 40
կ'ուտեն , ու ձևոց երևնալու հա-
մար աղօթքը կ'երկընցընեն ։ ասոնք
աւելի դատապարտութիւն պիտի
ընդունին ։
Եւ Յիսուս գանձանակին դի- 41
մացը նստած՝ կը նայէր թէ ինտո՞ր
ժողովուրդը գանձանակին մէջը դը-
րամ կը ձգէ ։ և շատ հարուստներ
շատ բան ձգեցին ։ Մէկ աղքատ 42
որբևարի մըն ալ եկաւ՝ ու երկու
լումայ ձգեց , որ մէկ նաքարակիտ
մը կ'ընէ ։ Եւ իր աշակերտները 43
իրեն կանչելով՝ ըսաւ անոնց ։ Ճշ-
մարիտ կ'ըսեմ ձեզի , որ աս աղ-
քատ որբևարին գանձանակը մէջ
ձգողներուն ամենէն աւելի ձգեց ։
Ինչու որ ամէնքը իրենց աւելցածէն 44
ձգեցին , բայց ասիկայ իր չքաւո-
րութենէն՝ ունեցածին բոլորը ձգեց՝
իր բոլոր ապրուստը ։

ԳԼ. ԺԳ

Ու երբոր տաճարէն դուրս կ'ելլէր , 1
իր աշակերտներէն մէկը ըսաւ
իրեն ։ Վարդապետ՝ նայէ՛ ինտո՛ր
քարեր են , և ի՛նչ կերպ շէնքեր ։
Եւ Յիսուս պատասխան տալով ը- 2
սաւ անոր ։ Կը տեսնե՞ս աս մեծ
շէնքերը ։ քար մը քարի վրայ պիտի
չմնայ՝ որ չքակուի ։
Ու երբոր անիկայ Ձիթենեաց 3
լեռը տաճարին դիմացը նստեր էր ,
Պետրոս ու Յակոբոս և Յովհան-
նէս ու Անդրէաս հարցուցին իրեն
առանձին ։ Ըսէ՛ մեզի ե՞րբ պիտի 4
ըլլան աս բաները , և ի՞նչ նշան
պիտի ըլլայ՝ աս ամէն բաներուն
կատարուելու ատենը ։ Եւ Յի- 5
սուս պատասխան տուաւ անոնց՝ ու
սկսաւ ըսել ։ Զգո՛յշ կեցէք՝ չըլ-

6 ըլլայ որ մէկը ձեզ խաբէ · Ինչու որ
շատերը պիտի գան իմ անունովս՝
ու ըսեն , թէ Ես եմ Քրիստոսը ,
ու շատերը պիտի մոլորցընեն ։
7 Բայց երբոր լսէք պատերազմներ և
պատերազմներու լուրեր , մի՛ խը-
ռովիք , ինչու որ պէտք է ըլ-
8 լալ · բայց դեռ վերջը չէ ։ Վասն
զի ազգ ազգի վրայ պիտի ելլէ ,
ու թագաւորութիւն թագաւորու-
թեան վրայ , և տեղ տեղ երկրա-
շարժութիւններ պիտի ըլլան · սո-
վեր՝ ու խռովութիւններ ալ պիտի
ըլլան · ասոնք ցաւերուն սկիզբներն
9 են ։ Զգուշացէ՛ք ձեր անձերուն ,
քանզի ձեզ ատեաններու պիտի
մատնեն , ու ժողովարաններուն մէջ
ձեզ պիտի ծեծեն , և իմ անուանս
համար կուսակալներու ու թագա-
ւորներու առջև պիտի կենաք՝ ա-
նոնց վկայութիւն ըլլալու համար ·
10 Եւ առաջ պէտք է որ աւետարանը
11 քարոզուի բոլոր ազգերուն ։ Բայց
երբոր ձեզ մատնելու տանին , ա-
ռաջուց հոգ մի՛ ընէք և մի՛ մը-
տածէք թէ ինչ պիտի խօսիք ·
հապա ան ժամուն ինչ որ ձեզի
տրուի , անիկայ խօսեցէք · ինչու
որ չէ՛ թէ դուք էք որ կը խօսիք ,
12 հապա Հոգին Սուրբ ։ Ու եղ-
բայր՝ եղբայրը մահուան պիտի մատ-
նէ , և հայրը՝ որդին · և որդիք
իրենց ծնողացը վրայ պիտի ելլեն՝
13 ու մեռցընեն զանոնք ։ Եւ իմ ա-
նուանս համար ամենուն ատելի պի-
տի ըլլաք · բայց ո՛վ որ մինչև վեր-
ջը համբերէ , անիկայ պիտի ապրի ։
14 Ու երբոր տեսնէք աւերմունքին
պղծութիւնը՝ որ Դանիէլ մարգա-
րէին ձեռքովը ըսուած է , թէ ար-
ժան չեղած տեղը կը կենայ · (ո՛վ
որ կարդայ՝ թող հասկընայ ·) ան
ատենը Հրէաստանի մէջ եղողները՝
15 լեռները թող փախչին · Եւ ան
որ տանիքին վրայ է՝ թող տուն
չիջնէ , ու չմտնէ իր տունէն բան մը
16 առնելու · Եւ ան որ արտին մէջն
է՝ թող ետ չդառնայ իր հանդերձը
17 առնելու ։ Բայց վա՜յ ան օրերը յղի
եղողներուն ու ծիծ տուողներուն ։
18 Եւ աղօթք ըրէք՝ որ ձեր փախչիլը
ձմեռը չըլլայ · Քանզի ան օրերը 19
անանկ նեղութիւն պիտի ըլլայ ,
որուն նմանը Աստուծոյ ստեղծած
արարածոց սկիզբէն մինչև հիմա ե-
ղած չէ , ո՛չ ալ պիտի ըլլայ ։ Եւ 20
թէ որ Տէրը ան օրերը չկարճեցը-
նէր , բնաւ մէկ մարմին մը պի-
տի չապրէր · բայց ընտրեալներուն
համար՝ որոնք ընտրեց , ան օրե-
րը կարճեցուց ։ Եւ ան ատենը 21
թէ որ մէկը ձեզի ըսէ , Ահա հոս
է Քրիստոսը՝ կամ ահա հոն ,
մի՛ հաւատաք · Ինչու որ սուտ 22
քրիստոսներ և սուտ մարգարէներ
պիտի ելլեն , ու նշաններ և հրաշք-
ներ պիտի ցուցընեն , որ եթէ կա-
րելի էր՝ ընտրեալներն ալ մոլոր-
ցընեն ։ Իսկ դուք զգո՛յշ կե- 23
ցէք , ահա առաջուց ըսի ձեզի
ամէնը ։

Բայց ան օրերը ան նեղութենէն 24
ետև՝ արեգակը պիտի խաւարի , ու
լուսինը իր լոյսը պիտի չտայ · Եւ 25
աստղերը երկինքէն պիտի թափ-
թփին , ու երկնից մէջի զօրու-
թիւնները պիտի շարժին ։ Եւ ան 26
ատենը պիտի տեսնեն Որդին մար-
դոյ ամպերու մէջ եկած , մեծ զօ-
րութիւնով ու փառքով ։ Եւ ան 27
ատենը իր հրեշտակները պիտի
խրկէ , ու իր ընտրեալները պիտի
ժողվէ չորս հովերէն՝ երկրի ծայրէն
մինչև երկինքի ծայրը ։ Թզենիէն 28
առակ մը սորվեցէք · որ երբ անոր
ոստերը կը կակուղնան , ու տերև-
ները կը ցցուին , գիտէք թէ ա-
մառը մօտ է ։ Նոյնպէս ալ դուք 29
երբոր աս բաները եղած տեսնէք ,
գիտցէ՛ք որ մօտ է դռներուն քովը ։
Ճշմարիտ կ՚ըսեմ ձեզի , որ աս 30
ազգը պիտի չանցնի , մինչև որ աս
ամէն բաները ըլլան ։ Երկինքը 31
ու երկիրը պիտի անցնին , բայց
իմ խօսքերս բնաւ պիտի չանցնին ։
Իսկ ան օրուան ու ժամուն համար՝ 32
մէկը չգիտեր , ո՛չ երկինքի մէջ
եղող հրեշտակները , և ո՛չ Որ-
դին , հապա միայն Հայրը ։ Զգ- 33
գո՛յշ կեցէք , արթո՛ւն մնացէք , և
աղօթք ըրէք · ինչու որ չէք գիտեր
ատենը երբ է · Ինչպէս օտար եր- 34

կիր գացող մարդ մը իր տունը կը
թողու , ու իր ծառաներուն իշխա-
նութիւն կու տայ , և ամէն մէկուն
իր գործը · ու դռնապանին կ՚ա-
35 պսպրէ որ արթուն կենայ · Ու-
րեմն արթո՛ւն կեցէք · ինչու որ չէք
գիտեր թէ երբ կու գայ տանու-
տէրը , իրիկունը՝ թէ կէս գիշերին՝
թէ հաւախօսին՝ և թէ առտուանց ·
36 Չըլլայ որ յանկարծակի գայ՝ ու
37 ձեզ քունի մէջ գտնէ ։ Եւ ինչ
որ կ՚ըսեմ ձեզի , ամենուն կ՚ըսեմ ·
Արթո՛ւն կեցէք ։

ԳԼ · ԺԴ

1 Եւ երկու օրէն ետև զատիկ ու
բաղարջակերք էր · և քահա-
նայապետները ու դպիրները կը
փնտռէին թէ ինչպէս նենգու-
թեամբ բռնեն զանիկայ՝ ու մեռ-
2 ցընեն ։ Բայց կ՚ըսէին , թէ Ո՛չ
տօնին մէջ , որ ժողովուրդին
մէջ խռովութիւն չըլլայ ։
3 Ու երբոր ինքը Բեթանիա էր
բորոտ Սիմոնին տունը սեղան նըս-
տած , կնիկ մը եկաւ՝ որ շիշ մը
պատուական սուղ նարդոսի եղ
ունէր , և կոտրեց ան շիշը՝ ու անոր
4 գլխուն վրայ թափեց ։ Եւ կային
ոմանք որ կը դժուարէին ու կ՚ը-
սէին · Ինչո՞ւ համար եղաւ աս
5 եղին կորուստը · Քանզի աս եղը
իրեք հարիւր դահեկանէն աւելի
կրնար ծախուիլ ու աղքատներուն
տրուիլ · և սաստիկ կը յանդի-
6 մանէին զանիկայ ։ Բայց Յիսուս
ըսաւ · Թո՛ղ տուէք ասոր · ին-
չո՞ւ անհանգիստ կ՚ընէք ասիկայ ·
7 բարի գործ մը գործեց ինծի ։ Ին-
չու որ աղքատները ամէն ատեն ձեր
հետը ունիք , ու երբոր ուզէք՝
կրնաք անոնց բարիք ընել · բայց
8 զիս ամէն ատեն չունիք ։ Ասիկայ
ինչ որ ունէր՝ ըրաւ · առաջուց իմ
մարմինս օծեց՝ իմ թաղմանս հա-
9 մար · Ճշմարիտ կ՚ըսեմ ձեզի ,
թէ բոլոր աշխարհի մէջ՝ ուր որ
աս աւետարանս քարոզուի , ասոր
ըրածն ալ պիտի խօսուի՝ իրեն յի-
շատակ ըլլալու համար ։
10 Եւ Յուդա Իսկարիովտացին
տասուերկուքէն մէկը՝ գնաց քա-
հանայապետներուն , որ զանիկայ
մատնէ անոնց ։ Անոնք ալ լսելով՝ 11
ուրախացան , ու իրեն ստակ տալ
խոստացան · և կը փնտռէր՝ թէ
ինչպէս պատեհութիւնով մը մատ-
նէ զանիկայ ։

Եւ բաղարջակերաց առջի օրը՝ 12
որ զատիկը կը մորթէին , անոր
աշակերտները ըսին իրեն · Ո՞ւր
կ՚ուզես երթանք պատրաստենք՝ որ
զատիկը ուտես ։ Եւ իր աշա- 13
կերտներէն երկուքը խրկեց , ու
ըսաւ անոնց · Գացէ՛ք քաղաքը ,
ու ձեզի մարդ մը պիտի պատահի ,
որ ուսին վրայ ջուրի սափոր մը կը
տանի · գացէ՛ք անոր ետևէն · Եւ 14
ո՛ւր որ մտնէ , տանը տիրոջը ըսէ՛ք ·
Վարդապետը կ՚ըսէ · Ո՞ւր է օ-
թևանը՝ որ հոն աշակերտներուս
հետ մէկտեղ զատիկը ուտեմ ։
Ան ալ ձեզի զարդարուած ու 15
պատրաստ մեծ վերնատուն մը պի-
տի ցուցընէ · հոն պատրաստեցէ՛ք
մեզի ։ Եւ իր աշակերտները գա- 16
ցին , ու քաղաքը մտան , և ինչ-
պէս որ իրենց ըսաւ՝ այնպէս գտան ·
և զատիկը պատրաստեցին ։

Ու երբոր իրիկուն եղաւ՝ տա- 17
սուերկուքին հետ մէկտեղ եկաւ ։
Ու երբոր սեղան նստան՝ և կ՚ու- 18
տէին , ըսաւ Յիսուս · Ճշմարիտ
կ՚ըսեմ ձեզի , որ ձեզմէ մէկը որ
հիմա իմ հետս կ՚ուտէ , զիս պիտի
մատնէ ։ Եւ անոնք սկսան տըրտ- 19
միլ , ու մէկիկ մէկիկ ըսել անոր ·
Միթէ ե՞ս եմ , և ուրիշ մը՝ Միթէ
ե՞ս եմ ։ Անիկայ պատասխան 20
տուաւ՝ ու ըսաւ անոնց · Ան տա-
սուերկուքէդ մէկը՝ որ ինծի հետ իր
ձեռքը պնակը խօթեց ։ Յիրաւի 21
Որդին մարդոյ կ՚երթայ՝ ինչպէս
որ գրուած է իրեն համար · բայց
վա՜յ ան մարդուն՝ որուն ձեռքովը
Որդին մարդոյ կը մատնուի · ա-
ղէկ էր ան մարդուն որ ծնած չըլ-
լար ։

Եւ քանի որ անոնք կ՚ուտէին , 22
Յիսուս հաց առաւ՝ օրհնեց ու
կտրեց , և տուաւ անոնց՝ ու ըսաւ ·
Առէ՛ք , աս է իմ մարմինս ։ Եւ 23

գաւաթը առաւ՝ գոհացաւ , ու
տուաւ անոնց . և ամէնքն ալ խը-
24 մեցին անկէ ։ Ու ըսաւ անոնց .
Ասիկայ է իմ արիւնս նոր ուխտի ,
որ շատերու համար կը թափուի ։
25 Ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի . ասկէ
ետև որթին բերքէն բնաւ պիտի
չխմեմ մինչև այն օրը՝ երբոր անիկայ
նոր խմեմ Աստուծոյ թագաւորու-
թեանը մէջ ։
26 Եւ օրհնութիւն մը երգելէն ետև՝
27 Ձիթենեաց լեռը ելան ։ Եւ Յի-
սուս ըսաւ անոնց . Ամէնքդ ալ աս
գիշեր իմ վրայովս պիտի գայթակ-
ղիք . ինչու որ գրուած է թէ՝ Հո-
վիւը պիտի զարնեմ , ու ոչխար-
28 ները պիտի ցրուին ։ Բայց յա-
րութիւն առնելէս ետև՝ ձեզմէ ա-
ռաջ Գալիլեա պիտի երթամ ։
29 Իսկ Պետրոս ըսաւ անոր . Թէպէտ
ամէնքն ալ գայթակղին , բայց չէ
30 թէ ես ։ Եւ Յիսուս ըսաւ անոր .
Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի , որ դուն
ալ աս գիշեր դեռ հաւը երկու
անգամ չխօսած , երեք անգամ զիս
31 պիտի ուրանաս ։ Բայց Պետրոս
աւելի կը պնդէր՝ ու կ'ըսէր . Թէև
քեզի հետ մեռնիլ պէտք ըլլայ ին-
ծի , բնաւ քեզ պիտի չուրանամ .
նոյնպէս կ'ըսէին ամէնքն ալ ։
32 Եկան այն տեղը՝ որուն անունը
Գեթսեմանի էր , ու ըսաւ իր ա-
շակերտներուն . Հոս նստեցէք՝
33 մինչև որ ես աղօթք ընեմ ։ Եւ իր
հետը առնելով Պետրոսը ու Յա-
կոբոսը և Յովհաննէսը , սկսաւ
34 խռովիլ և վշտանալ ։ Ան ատենը
ըսաւ անոնց . Իմ անձս մեռնելու
չափ տրտում է . հոս կեցէք՝ և
35 արթուն մնացէք ։ Ու քիչ մը
առաջ երթալով , իր երեսին վրայ
գետինը ինկաւ , և աղօթք ըրաւ ,
որ եթէ կարելի է՝ այն ժամը իրմէ
36 անցնի ։ Եւ ըսաւ . Աբբա Հայր ,
ամէն բան քեզի հնարաւոր է , աս
գաւաթը ինծմէ անցուր . բայց
չէ թէ ինչպէս որ ես կ'ուզեմ ,
հապա ինչպէս որ դուն կ'ուզես ։
37 Եւ եկաւ՝ ու զանոնք քնացած գը-
տաւ , և ըսաւ Պետրոսին . Սիմոն՝
կը քնանա՞ս . չկրցա՞ր ժամ մը
արթուն կենալ ։ Արթուն կե- 38
ցէք՝ և աղօթք ըրէք , որ փորձու-
թեան մէջ չմտնէք . հոգին յօժար
է , բայց մարմինը տկար ։ Եւ 39
նորէն գնաց աղօթք ըրաւ , նոյն
խօսքը ըսելով ։ Եւ դարձաւ՝ ու 40
զանոնք նորէն քնացած գտաւ .
ինչու որ աչքերնին ծանրացած էր ,
և չէին գիտեր թէ ինչ պատաս-
խան տան անոր ։ Երրորդ անգամ 41
ալ եկաւ , ու ըսաւ անոնց . Ասկէ
ետև քնացէք՝ ու հանգչեցէք .
բաւական է , ժամը հասաւ . ահա
Որդին մարդոյ մեղաւորներուն ձեռ-
քը կը մատնուի ։ Ելէք երթանք , 42
ահա մօտեցաւ անիկայ՝ որ զիս պիտի
մատնէ ։

Եւ դեռ անիկայ որ կը խօ- 43
սէր , իսկոյն Յուդան՝ տասներ-
կուքէն մէկը եկաւ , և իր հետը
քահանայապետներուն և դպիրնե-
րուն ու ծերերուն կողմէն շատ բազ-
մութիւն՝ սուրերով ու բիրերով ։
Եւ զանիկայ մատնողը անոնց նշան 44
մը տուեր էր՝ ըսելով . Ո՛վ որ ես
համբուրեմ՝ այն է , բռնեցէք անի-
կայ՝ և զգուշութեամբ տարէք ։
Ու անիկայ գալով շուտ մը մօտե- 45
ցաւ անոր՝ և ըսաւ , Ռաբբի՛
Ռաբբի , ու համբուրեց զանիկայ ։
Եւ անոնք իրենց ձեռքերը անոր 46
վրայ ձգեցին՝ ու բռնեցին զանիկայ ։
Եւ քովը կայնողներէն մէկը սուրը 47
քաշեց՝ ու զարկաւ քահանայապե-
տին ծառային , ու անոր ականջը
մէկդի հանեց ։ Եւ Յիսուս պա- 48
տասխան տալով ըսաւ անոնց .
Իբր թէ աւազակի՞ վրայ ելաք՝ սու-
րերով ու բիրերով զիս բռնելու .
Ամէն օր ձեր քովն էի , ու տաճա- 49
րին մէջ կը սորվեցնէի , և զիս
չբռնեցիք . բայց որպէս զի գիր-
քերը կատարուին ։ Ան ատենը 50
բոլոր աշակերտները թողուցին զա-
նիկայ ու փախան ։ Եւ մէկ երի- 51
տասարդ մը անոր ետևէն կ'երթար՝
մերկ մարմնին վրայ կտաւ մը առած .
ու երիտասարդները զանիկայ բռնե-
ցին . Ան ալ կտաւը թողուց՝ ու 52
մերկ փախաւ անոնցմէ ։

Եւ տարին Յիսուսը քահանա- 53

յապետին . ու անոր քովը ժող-
վուեցան բոլոր քահանայապետնե-
54 րը , և ծերերը ու դպիրները ։ Եւ
Պետրոս հեռուանց անոր ետևէն
գնաց մինչև ներսը քահանայապե-
տին գաւիթը , և սպասաւորներուն
հետ նստաւ , ու վառած կրակին
55 քովը կը տաքնար ։ Իսկ քահա-
նայապետները ու բոլոր ժողովքը
Յիսուսի դէմ վկայութիւն կը
փնտռէին որ զանիկայ մեռցնեն ,
56 և չէին գտներ . Ինչու որ շատերը
սուտ վկայութիւն կը վկայէին անոր
դէմ , ու վկայութիւնները իրարու
57 համաձայն չէին ։ Եւ ոմանք ելան
սուտ վկայութիւն կ'ընէին անոր
58 դէմ՝ ու կ'ըսէին , Թէ մենք լսե-
ցինք ասկէ՝ որ կ'ըսէր . Ես աս
ձեռագործ տաճարը պիտի քակեմ ,
և երեք օրուան մէջ ուրիշ մը պիտի
59 շինեմ առանց ձեռագործի ։ Բայց
անանկ ալ իրենց վկայութիւնը
60 համաձայն չէր ։ Եւ քահանայա-
պետը մէջտեղը ոտք ելլելով , հար-
ցուց Յիսուսին՝ ու ըսաւ . Պա-
տասխան մը չե՞ս տար . ի՞նչ կը
61 վկայեն ասոնք քեզի դէմ ։ Բայց
անիկայ լուռ կը կենար , և պա-
տասխան մը չէր տար . քահանա-
յապետը նորէն կը հարցնէր անոր՝
ու կ'ըսէր . Դո՞ւն ես Քրիստոսը՝
62 օրհնեալ Աստուծոյ Որդին ։ Եւ
Յիսուս ըսաւ , Ես եմ . ու պիտի
տեսնէք Որդին մարդոյ Զօրու-
թեան աջ կողմը նստած , ու երկ-
63 նից ամպերովը եկած ։ Եւ քահա-
նայապետը իր հանդերձները պատ-
ռեց՝ ու ըսաւ . Ալ ի՞նչ պէտք է
64 մեզի վկաներ ։ Աս հայհոյութիւ-
նը լսեցիք . ձեզի ի՞նչպէս կ'երե-
նայ . և ամէնքը դատապարտեցին
զանիկայ՝ թէ մահապարտ է ։
65 Եւ ոմանք սկսան թքնել անոր ,
ու երեսը ծածկել , և բռունցքով
ծեծել ու ըսել . Մարգարէացիր .
ու սպասաւորները ապտակ կը զար-
նէին անոր ։
66 Եւ Պետրոս վարը գաւիթն էր ,
ու քահանայապետին աղախիններէն
67 մէկը եկաւ , Ու տեսնելով Պետ-
րոսը որ կը տաքնար , նայեցաւ ա-
նոր՝ ու ըսաւ . Դուն ալ Յիսուս
Նազովրեցիին հետն էիր ։ Բայց 68
անիկայ ուրացաւ՝ ու ըսաւ . Չեմ
գիտեր և չեմ հասկընար՝ թէ դուն
ինչ կը խօսիս . ու երբոր դուրս
ելաւ՝ գաւիթին դրանը առջևը ,
հաւը խօսեցաւ ։ Եւ աղախինը 69
նորէն տեսաւ զանիկայ , ու սկսաւ
բոլորտիքը կայնողներուն ըսել , Թէ
Աս ալ անոնցմէ է . Եւ անիկայ նո- 70
րէն ուրացաւ ։ Ու քիչ մը ա-
տենէն ետքը՝ նորէն բոլորտիքը կայ-
նողները ըսին Պետրոսին . Յիրա-
ւի դուն ալ անոնցմէ ես . ինչու որ
Գալիլեացի ես , և քու զրու-
ցուածքդ ալ նման է անոնց ։ Բայց 71
անիկայ սկսաւ անիծել ու երդում
ընել՝ ըսելով , Թէ Ես այն մարդը
չեմ ճանչնար , որուն համար դուք
կ'ըսէք ։ Եւ իսկոյն երկրորդ ան- 72
գամ հաւը խօսեցաւ . ու Պետրոս
միտքը բերաւ այն խօսքը՝ որ Յիսուս
իրեն ըսեր էր , Թէ Դեռ հաւը
երկու անգամ չխօսած՝ դուն երեք
անգամ պիտի ուրանաս զիս . ու
սկսաւ լալ ։

ԳԼ. ԺԵ

Եւ առտուանց շուտ մը քահա- 1
նայապետները ծերերուն ու դը-
պիրներուն հետ՝ և բոլոր ժողովքն
ալ խորհուրդ ըրին , Յիսուսը
կապեցին՝ ու տարին մատնեցին Պի-
ղատոսին ։ Եւ Պիղատոս հարցուց 2
անոր՝ ու ըսաւ . Դո՞ւն ես Հրէից
թագաւորը . անիկայ ալ պատաս-
խան տալով ըսաւ անոր . Դուն
կ'ըսես ։ Եւ քահանայապետները 3
շատ ամբաստանութիւն կ'ընէին ա-
նոր վրայով ։ Ու Պիղատոս նո- 4
րէն հարցուց անոր՝ ըսելով . Պա-
տասխան մը չե՞ս տար . նայէ ո՛ր-
չափ քեզի դէմ կը վկայեն ։ Եւ 5
Յիսուս տակաւին պատասխան մը
չտուաւ , մինչև որ Պիղատոս զար-
մացաւ ։

Բայց տօնէն ատենը կապուած 6
մը կ'արձակէր անոնց , ո՛րը որ ի-
րենք ուզէին ։ Եւ մէկը կար որուն 7
անունը Բարաբբա էր , խռովա-
րարներուն հետը կապուած , որոնք

խռովութեան ատենը մարդասպա-
8 նութիւն ըրեր էին ։ Եւ ժողո-
վուրդը աղաղակելով՝ սկսաւ խնդ-
րել որ ընէ ինչպէս որ միշտ կ'ընէր
9 իրենց ։ Եւ Պիղատոս անոնց պա-
տասխան տուաւ՝ ու ըսաւ. Կ'ու-
զէ՞ք որ Հրէից թագաւորը արձա-
10 կեմ ձեզի ։ Քանզի գիտէր որ
քահանայապետները նախանձի հա-
11 մար մատներ էին զանիկայ ։ Բայց
քահանայապետները ժողովուրդը
գրգռեցին որ խնդրեն յաւէտ Բա-
12 րաբբան իրենց արձակել ։ Նորէն
Պիղատոս պատասխան տուաւ՝ ու
ըսաւ անոնց. Հապա Հրէից Թա-
գաւոր ըսածնիդ ի՞նչ կ'ուզէք որ
13 ընեմ ։ Եւ անոնք նորէն կ'աղա-
ղակէին, Խաչը հանէ ատիկայ ։
14 Պիղատոս ըսաւ անոնց. Բայց ի՞նչ
չար գործ ըրած է ատիկայ. և ա-
նոնք՝ ալ աւելի կ'աղաղակէին ու-
15 ր'ըսէին. Խաչը հանէ ատիկայ ։ Եւ
Պիղատոս ժողովուրդը գոհ ընել
ուզելով՝ Բարաբբան արձակեց ա-
նոնց, ու Յիսուսը ծեծելով՝ ձեռք
տուաւ որ խաչուի ։
16 Եւ զինուորները ներս տարին
զանիկայ գաւիթը՝ այսինքն պալա-
տը. և բոլոր գունդը մէկտեղ
17 կանչեցին. Ու հագցուցին անոր
ծիրանիներ, և փշեղէն պսակ հիւ-
18 սելով՝ անոր գլուխը դրին. Ու
սկսան բարեւ տալ անոր՝ ու ըսել.
Ողջո՜յն քեզ՝ Հրէից թագաւոր ։
19 Եւ անոր գլուխը եղէգով կը ծե-
ծէին, ու կը թքնէին անոր, և
ծնկան վրայ գալով՝ երկրպագու-
20 թիւն կ'ընէին անոր ։ Ու երբոր
ծաղր ըրին զանիկայ, ծիրանիները
վրայէն հանեցին, և իր հանդերձ-
ները հագցուցին անոր, ու դուրս
հանեցին զանիկայ՝ որ խաչը հանեն ։
21 Եւ Սիմոն Կիւրենացին՝ Աղեք-
սանդրոսին և Ռուփոսին հայրը,
որ անկէ կ'անցնէր արտէն եկած,
պահակ բռնեցին որ անոր խաչը վեր-
22 ցընէ ։ Ու տարին անիկայ Գող-
գոթա ըսուած տեղը, (որ կը
23 թարգմանուի Գանկի տեղ.) Եւ
անոր զմուռսով խառնած գինի
տուին՝ որ խմէ, բայց ինքը չառաւ.
Ու խաչը հանեցին զանիկայ. և ա- 24
նոր հանդերձները բաժնեցին, ա-
նոնց վրայ վիճակ ձգելով՝ թէ ո՛վ
ինչ պիտի առնէ ։ Ժամը երեքն 25
էր, ու խաչը հանեցին անիկայ ։
Եւ անոր յանցանքի գիրը գրուած 26
էր, Թէ Հրէից թագաւորն է ։ Ու 27
անոր հետ երկու աւազակ խաչը
հանեցին. մէկը անոր աջ կողմէն,
ու մէկը ձախ կողմէն ։ Եւ կատա- 28
րուեցաւ ան գիրը՝ որ կ'ըսէ, Թէ
Անօրէններուն հետ սեպուեցաւ ։
Եւ անոնք որ կ'անցնէին՝ կը հայ- 29
հոյէին անոր, գլուխնին կը շար-
ժէին՝ ու կ'ըսէին. Վա՜շ որ տա-
ճարը կը քակէիր, և երեք օրուան
մէջ կը շինէիր. Ինքզինքդ ազա- 30
տէ՛, ու իջի՛ր աս խաչէդ ։ Նոյն- 31
պէս ալ քահանայապետները դպիր-
ներուն հետ իրենց մէջը ծաղր ընե-
լով կ'ըսէին. Ուրիշները ազատեց,
ինքզինքը չկրնար ազատել ։ Ան 32
Քրիստոսը Իսրայէլի թագաւորը՝
թող հիմա խաչէն վա՛ր իջնէ, որ
տեսնենք ու հաւատանք. և իր հե-
տը խաչը ելողները կը նախատէին
զանիկայ ։
Ու վեցերորդ ժամը հասածին 33
պէս, բոլոր երկրին վրայ խաւար
եղաւ մինչև իններորդ ժամը ։ Եւ 34
իններորդ ժամուն՝ Յիսուս մեծ ձայ-
նով աղաղակեց, ու ըսաւ. Էլօի
Էլօի՝ լամա սաբաքթանի. որ կը
թարգմանուի, Աստուած իմ՝ Աս-
տուած իմ, ինչո՞ւ զիս թողուցիր ։
Եւ քովը կայնողներէն ոմանք երբոր 35
լսեցին՝ կ'ըսէին, Թէ Եղիան կը
կանչէ ։ Ու մէկը վազեց սպունգ 36
մը քացախով լեցուց, ու եղէգի մը
անցընելով՝ տուաւ անոր որ խմէ,
և ըսաւ. Թո՛ղ տուր տեսնենք՝ թէ
Եղիան կու գա՞յ ատիկայ վար իջե-
ցընելու ։
Եւ Յիսուս մեծ ձայն մը հանեց, 37
ու հոգի տուաւ ։ Ու տաճարին 38
վարագոյրը երկուքի պատռեցաւ վե-
րէն 'ի վար ։ Եւ հարիւրապետը 39
որ անոր դիմացը կեցեր էր, տես-
նելով որ այսպէս աղաղակելով հո-
գի տուաւ, ըսաւ. Յիրաւի Որդի
Աստուծոյ էր աս մարդը ։ Կնիկ- 40

ներ ալ կային՝ որ հեռուանց կը նա-
յէին. որոնց մէջն էր Մարիամ
Մագդաղենացին, և պզտիկ Յա-
կոբոսին ու Յովսեսին մայրը՝ Մա-
41 րիամ, և Սողոմէ. Որոնք՝ երբոր
Յիսուս Գալիլեա էր, իր ետևէն
կ'երթային, և իրեն սպասաւորու-
թիւն կ'ընէին. և ուրիշ շատ
կնիկներ ալ՝ որ իր հետը Երուսա-
ղէմ ելեր էին ։
42 Ու երբոր իրիկուն եղաւ, ան օրը
ուրբաթ՝ այսինքն շաբաթին առջի
43 օրը ըլլալով, Յովսէփ Արիմաթա-
ցի երևելի խորհրդական մը՝ որ ինքն
ալ Աստուծոյ թագաւորութեանը
կը սպասէր, եկաւ՝ ու համարձա-
կութիւն ընելով՝ Պիղատոսին քո-
վը մտաւ, և Յիսուսին մարմինը
44 խնդրեց ։ Ու Պիղատոս զարմա-
ցաւ՝ որ արդէն մեռած ըլլայ. և
հարիւրապետը իրեն կանչելով՝ հար-
ցուց անոր՝ թէ Շա՞տ ատեն է որ
45 մեռաւ ։ Ու երբոր ստոյգը իմա-
ցաւ հարիւրապետէն, մարմինը
46 Յովսէփին շնորհեց ։ Եւ Յովսէփ
կտաւ գնեց, ու զանիկայ վար իջե-
ցընելով՝ կտաւովը փաթթեց, ու
դրաւ գերեզմանի մը մէջ՝ որ քարէ
փորուած էր. և քար մը գլորեցուց
47 գերեզմանին դուռը ։ Իսկ Մարիամ
Մագդաղենացին, ու Յովսեսին
մայրը Մարիամ տեսան ան տեղը,
ուր որ դրուեցաւ ։

ԳԼ. ԺԶ

1 Ու երբոր շաբաթը անցաւ, Մա-
րիամ Մագդաղենացին՝ և Յա-
կոբոսին մայրը Մարիամ՝ և Սողոմէ
խունկեր ծախու առին, որ գան
2 օծեն անիկայ ։ Եւ մէկշաբթի
առտուանց շատ կանուխ՝ արևը որ
3 կը ծագէր՝ եկան գերեզմանը, Ու
իրարու կ'ըսէին. Քարը ո՞վ պիտի
գլորցընէ մեզի գերեզմանին դըռ-
4 նէն. (Ու նայեցան տեսան որ քա-
րը գլորցուած էր.) ինչու որ
5 շատ մեծ էր ։ Եւ ներս գերեզմա-
նը մտնելով՝ երիտասարդ մը տե-
սան որ աջ կողմը նստեր էր ճեր-
մակ պատմուճան հագած, ու զար-
6 հուրեցան ։ Եւ անիկայ ըսաւ ա-
նոնց. Մի՛ զարհուրիք. Յիսուս
Նազովրեցին կը փնտռէք, որ խա-
չուեցաւ. անիկայ յարութիւն ա-
ռաւ, հոս չէ. ահա՛ ան տեղը՝ ուր
որ դրին զանիկայ ։ Բայց գացէ՛ք՝ 7
ըսէ՛ք անոր աշակերտներուն և
Պետրոսին, թէ ահա ձեզմէ առաջ
Գալիլեա կ'երթայ, հոն պիտի տես-
նէք անիկայ՝ ինչպէս որ ձեզի ըսաւ ։
Եւ անոնք դողով ու ապշութեամբ 8
բռնուած՝ ելան ու փախան գերեզ-
մանէն. և մէկու մը բան չըսին,
քանզի կը վախնային ։
Յիսուս մէկշաբթի առտուանց 9
յարութիւն առած՝ առաջ Մա-
րիամ Մագդաղենացիին երևցաւ,
որ անկէ եօթը դև հաներ էր ։
Անիկայ գնաց անոնց պատմեց՝ որոնք 10
անոր հետն էին, երբոր սուգ կ'ը-
նէին ու կու լային ։ Իսկ անոնք 11
երբոր լսեցին թէ կենդանի է՝ և թէ
իրեն երևցաւ, չհաւատացին ։
Ետքը ուրիշ կերպարանքով ե- 12
րևցաւ անոնցմէ երկուքին՝ որ քա-
լելով արտը կ'երթային ։ Եւ 13
անոնք գացին ուրիշներուն պատմե-
ցին ու անոնց ալ չհաւատացին ։
Վերջը՝ տասնումէկին երևցաւ, 14
երբոր սեղան նստած էին, ու ե-
րեսնին զարկաւ իրենց անհաւա-
տութիւնը և սրտերնուն կարծրու-
թիւնը, վասն զի որոնց որ ինքը
երևցաւ մեռելներէն յարութիւն
առած, իրենք չհաւատացին ։
Եւ ըսաւ անոնց. Գացէ՛ք բոլոր 15
աշխարհ, ու աւետարանը քարո-
զեցէ՛ք բոլոր ստեղծուածներուն ։
Ան որ հաւատայ՝ ու մկրտուի, պի- 16
տի փրկուի, և ան որ չհաւատայ,
պիտի դատապարտուի ։ Եւ ա- 17
նոնք որ կը հաւատան, աս նշանները
անոնց հետ պիտի երթան. Իմ ա-
նունովս դևեր պիտի հանեն, նոր
լեզուներ պիտի խօսին. Օձերը- 18
նին օձեր պիտի բռնեն, և թէ որ
մահառիթ դեղ մը խմեն, իրենց
պիտի չվնասէ. հիւանդներու վրայ
ձեռք պիտի դնեն. ու անոնք պիտի
առողջանան ։
Արդ՝ Տէրը անոնց հետ խօսելէն 19
ետքը երկինքը համբարձաւ, ու

20 Աստուծոյ աջ կողմը նստաւ: Ու
անոնք ելան՝ ու ամէն տեղ կը քա-
րոզէին. և Տէրը անոնց գործակից
էր, ու խօսքը կը հաստատէր
ան նշաններով՝ որ անոնց հետը
կ'երթային:

ՓՅԱԿԱՆ
ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ՄՄ Հայագիտական գրադարան
MAL018407